

Α.Τ.Ε.Ι. ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η Οργάνωση και Διοίκηση

των μικρομεσαίων τουριστικών επιχειρήσεων

του νομού Κυκλάδων.

Προβλήματα - Ιδιαιτερότητες – Προοπτικές

Σπουδάστρια : Μούτσιου Αικατερίνη

Επιβλέπων Καθηγητής : Νικόλαος Γιαννακάς

Καλαμάτα 2010

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	3
ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	3
ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΓΕΝΙΚΑ	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΓΕΝΙΚΑ	4
1.1. Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ	4
1.2. ΤΟ ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ	7
1.2.1. ΛΟΓΟΙ ΜΗ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΓΟΡΑ	11
1.3. ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	17
1.4. ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	20
1.5. ΑΕΠ ΕΛΛΑΔΑΣ	23
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο ΟΙ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	25
2.1. ΤΟ ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΩΝ ΜΜΕ	25
2.2. ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΩΝ ΜΙΚΡΩΝ ΚΑΙ ΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	26
2.3. ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΜΕ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	31
2.4. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΜΕ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	33
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο Ο ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΚΛΑΔΟΣ	37
3.1. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	37
3.2. ΜΜΕ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	39
3.3. ΟΡΓΑΝΟΓΡΑΜΜΑ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ-ΤΜΗΜΑΤΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΕΣ ΘΕΣΕΩΝ	43
3.3.1. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ	45
3.4. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΙΣ ΜΜΕ ΣΤΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ	51
3.5. ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	54
3.6. ΜΜΕ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	58
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΝΟΜΟΥ ΚΥΚΛΑΔΩΝ	61
4.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΚΥΚΛΑΔΩΝ	61
4.2. Η ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΜΜΕ ΣΤΙΣ ΚΥΚΛΑΔΕΣ	62
4.3. Η ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΜΜΕ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΚΥΚΛΑΔΩΝ- ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΕΣ	65
ΕΠΙΛΟΓΟΣ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	78
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	79

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1-1 Επιχειρήσεις στην Ελλάδα σύγκριση με Ε.Ε.....	19
Πίνακας 2-1 : Αριθμός επιχειρήσεων κατά μέγεθος, ΕU-27, 2003-2008 ...	31
Πίνακας 2-2 : Επιχειρήσεις σε Συνεργαζόμενες Χώρες	32
Πίνακας 2-3 Αριθμός μεσαίων και LSE εταιρειών ανά τομεα και βιομηχανία, ΕU-27, 2008	35
Πίνακας 3-1 Τουριστική δαπάνη.....	56
Πίνακας 4-1 Στοιχεία Κυκλάδων	61
Πίνακας 4-2 Κλαδική διάρθρωση των ιδιωτικών επιχειρήσεων του νομού Κυκλάδων	67
Πίνακας 4-3 Διάρθρωση της απασχόλησης των ιδιωτικών επιχειρήσεων στο νομό Κυκλάδων κατά φύλο και κλάδο οικονομικής δραστηριότητας.....	68
Πίνακας 4-4 Κατανομή των ιδιωτικών επιχειρήσεων του νομού Κυκλάδων ανάλογα με την αναμενόμενη μεταβολή της απασχόλησης σε τρία έτη κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας	71
Πίνακας 4-5 Παρούσα και αναμενόμενη διάρθρωση της απασχόλησης στις ιδιωτικές επιχειρήσεις του νομού Κυκλάδων	73
Πίνακας 4-6 Κενές θέσεις κατά επάγγελμα, κλάδο και διάρκεια ανεργίας	75

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1-1 Βαθμός ανεξαρτησίας δημοσίου τομέα από πολιτικές παρεμβάσεις.	15
Διάγραμμα 3-1 Έσοδα ελληνικού τουρισμού 2000- 2008	42

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

Σχήμα 2-1 Περιβάλλον ΜΜΕ επιχειρήσεων.....	27
--	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΓΕΝΙΚΑ

1.1.Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

Οι μεταρρυθμίσεις που έγιναν σε ότι αφορά στο ανταγωνιστικό και ρυθμιστικό περιβάλλον έχουν οδηγήσει σε σημαντική βελτίωση από ορισμένες απόψεις, χωρίς όμως να είναι αρκετές για να θεραπεύσουν τα βασικά διαρθρωτικά προβλήματα και τις δυσλειτουργίες των αγορών που χαρακτηρίζουν σε ορισμένες περιπτώσεις την Ελληνική οικονομία. Πιο συγκεκριμένα η απελευθέρωση της αγοράς υπηρεσιών έχει προχωρήσει σε βασικούς τομείς, όπως ο χρηματοοικονομικός, οι τηλεπικοινωνίες και οι ταχυδρομικές υπηρεσίες(ΕΤΒΑ: 2008),¹.

Αποδυνάμωση των ανταγωνιστικών συνθηκών υπάρχει στην Ελλάδα κυρίως στους κλάδους ή στις περιπτώσεις που ισχύουν ακόμα κρατικές ρυθμίσεις που έχουν ως στόχο τον περιορισμό του ελεύθερου ανταγωνισμού. Χαρακτηριστικές είναι οι περιπτώσεις του προσδιορισμού ενιαίου ποσοστού κέρδους, η θέσπιση ενιαίων υποχρεωτικών αμοιβών και ο προσδιορισμός ενιαίων υποχρεωτικών εκπτώσεων.

Τέλος σε ορισμένους κλάδους ο ανταγωνισμός νοθεύεται από την κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης της κυρίαρχης επιχείρησης, από την εφαρμογή εναρμονισμένων πρακτικών από φαινόμενα εναρμονισμένης τιμολόγησης και τέλος από περιπτώσεις σύμπραξης για παρεμπόδιση του ανταγωνισμού.

Χαρακτηριστική περίπτωση αποτελεί ο τομέας της ενέργειας όπου

¹ ΕΤΒΑ(2000),Κίνητρα για Επενδύσεις στην Ελλάδα, Αθήνα

κυριαρχούν η ΔΕΗ και τα Ελληνικά Πετρέλαια, εταιρίες εισηγμένες στο χρηματιστήριο με συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα κατά 49% και άνω του 60% αντίστοιχα.

Στον τομέα της κινητής τηλεφωνίας επικρατούν ικανοποιητικές ανταγωνιστικές συνθήκες, ενώ ο ανταγωνισμός εντείνεται με γρήγορους ρυθμούς και στον τομέα της σταθερής τηλεφωνίας. Η Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων, ασκεί έντονες παρεμβάσεις για να εξασφαλίσει ίσες συνθήκες ανταγωνισμού μεταξύ του ΟΤΕ και των νεοεισερχόμενων εταιριών.

Γενικά οι συνθήκες που επικρατούν στην χώρα μας σχετικά με την έκταση των εμποδίων στον ελεύθερο ανταγωνισμό φαίνεται να μην είναι συγκριτικά ικανοποιητικές.

Η Ελλάδα σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης βρίσκεται στη 12^η χειρότερη βαθμολογία μεταξύ 16 ανεπτυγμένων ευρωπαϊκών αγορών με βάση 11 οικονομικούς δείκτες. Στη συγκεκριμένη έρευνα λαμβάνονται υπόψη οικονομικοί δείκτες όπως η μεταποίηση, η μεταβολή στον ρυθμό ανάπτυξης, τα δημοσιονομικά ελλείμματα, η φορολογική εικόνα, η ανεργία, οι εξαγωγές, τα εταιρικά κέρδη, η ελκυστικότητα των μετοχών, το μέγεθος της αγοράς κτλ., η χώρα μας καταλαμβάνει σε αρκετές περιπτώσεις μία εκ των τελευταίων θέσεων(Μαντικίδης Ι:2009)².

² Μαντικίδης Ι.,(2009), Οι προβληματισμοί και οι φόβοι των ξένων για τα ομόλογα, τις μετοχές και το εταιρικό και οικονομικό σκηνικό της χώρας μας Στη 12η θέση της Ευρώπης η ελκυστικότητα της Ελλάδας, Ανάκτηση στις 11-1-2009 από <http://www.tovima.gr/default.asp?pid=2&ct=18&artid=250040>

Η όποια ελκυστικότητα της ελληνικής οικονομίας με βάση τη συγκεκριμένη έκθεση αναφέρετε στη σχέση της με τις ευάλωτες αγορές της ΝΑ Ευρώπης. Ουσιαστικά οι ξένες επιχειρήσεις χρησιμοποιούν τη σταθερότητα του ελληνικού πολιτεύματος αλλά και την ευρύτερη σταθερότητα της αγοράς, για να εισέλθουν στις αγορές της ΝΑ Ευρώπης. Από την άλλη η όποια ελκυστικότητα των αποτιμήσεων των ελληνικών μετοχών βρίσκεται αντιμέτωπη με τη χαμηλή ορατότητα σχετικά με τα επίπεδα κερδοφορίας των ελληνικών επιχειρήσεων τη νέα χρονιά(Παπαδόπουλος Γ:2008)³.

Η ευρύτερη παγκόσμια κρίση έφερε στο προσκήνιο τη παθογένεια του ελληνικού οικονομικού οικοδομήματος. Συγκεκριμένα η παγκόσμια κρίση περιόρισε την ανοχή και τη διάθεση για ρίσκο των ξένων επενδυτών.

Τα ξένα χαρτοφυλάκια εξάλλου που αγόρασαν τα προηγούμενα χρόνια ελληνικούς τίτλους ποντάρισαν σε ορισμένες παραμέτρους που δεν υπάρχουν πια. Αρχικός η τεράστια μόχλευση (επενδύσεις μέσω δανεικών) στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα έχει παραχωρήσει τη θέση της σε μια βίαιη υπομόχλευση, η οποία δεν ευνοεί περιφερειακές αγορές όπως η ελληνική. Παράλληλα η ελληνική οικονομία βασίστηκε στην εγχώρια ζήτηση που προήλθε κυρίως από τα δανεικά των τραπεζών ενώ, τώρα που η στρόφιγγα των δανείων κλείνει, βρίσκεται αντιμέτωπη με απότομη επιβράδυνση στα όρια της ύφεσης(Γεωργίου Σ:2008)⁴.

Σε γενικές γραμμές με βάση τα παραπάνω η ελληνική οικονομία δε μπορεί να θεωρηθεί ως ελκυστική. Αυτό που μπορεί ακόμα κάποιος να βρει

³ Παπαδόπουλος Γ.,(2008), Η ελκυστικότητα της Ελληνικής Οικονομίας, IOBE, Ανάκτηση στις 26-12-2008 από <http://www.iove.gr>

⁴ Γεωργίου Σ.,(2008), Η ελληνική Οικονομία, Ανάκτηση στις 28-12-2008 από <http://www.franchise-net.gr>

στη προσπάθεια του να εισέλθει είναι ένα υγιές περιβάλλον προκειμένου να ανοιχτεί δρόμος προς τα ΝΑ Βαλκάνια, ένα καταναλωτικό κοινό που αρέσκεται να αγοράζει φθηνά, πράγμα που οδηγεί όλες τις μεγάλες αλυσίδες να έχουν τεράστια κέρδη, ενώ τις μικρές και μεσαίες εταιρίες να κλείνουν τη μια μετά την άλλη(Παπαγεωργίου Π:2008)⁵.

Ακόμα αγορές όπως ο τουρισμός, η ναυτιλία, οι ασφάλειες μπορούν να θεωρηθούν ως αξίες προς επένδυση, αφού και στηρίζονται από το κράτος και έχουν μεγάλο περιθώριο κέρδους και φυσικά σταθερή πελατεία. Αυτές οι αγορές μαζί με το λιανεμπόριο και το φαγητό έχουν περιθώρια ανάπτυξης και δέχονται τη προσέγγιση από ξένες μεγάλες εταιρίες επενδυτές.

1.2. ΤΟ ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

Τις τελευταίες δεκαετίες, οι εταιρίες των ανεπτυγμένων χωρών εστιάζουν στην επέκτασή τους σε διεθνές επίπεδο, προκειμένου να αυξήσουν τόσο τον τζίρο όσο και τα κέρδη τους. Η μέθοδος που επιλέγουν οι μεγάλες εταιρίες για την επέκταση των δραστηριοτήτων τους σε νέες αγορές εξαρτάται από ένα σύνολο παραγόντων όπως το επιχειρηματικό και επενδυτικό περιβάλλον της χώρας υποδοχής, τυχόν υπάρχοντα επενδυτικά κίνητρα, ο επιχειρηματικός κίνδυνος, το περιθώριο κέρδους, το κόστος εργασίας, η γενική στρατηγική της επιχείρησης, η προσδοκώμενη απόδοση κεφαλαίου(Καζάκος Π:2008)⁶.

⁵ Παπαγεωργίου Π.,(2008), Οι ξένες επενδύσεις στην Ελλάδα Ανάκτηση στις 28-12-2008 από <http://www.franchise-net.gr>

⁶ Καζάκος Π.,(2008), Μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα 2000/07: Αποτίμηση και προοπτικές. Ανάκτηση στις 29-12-2008 από <http://www.economics.gr>

Καμία χώρα δεν μπορεί να αγνοήσει τα ξένα κεφάλαια που διακινούνται από 65.000 πολυεθνικές εταιρείες οι οποίες διαθέτουν 850.000 θυγατρικές διασκορπισμένες σε ολόκληρο τον πλανήτη, πραγματοποιούν πωλήσεις ύψους 19.000 δισ. δολαρίων (ποσό υπερδιπλάσιο των παγκοσμίων εξαγωγών) και απασχολούν περισσότερους από 54.000.000 εργαζομένους. Η επέκταση των πολυεθνικών εταιρειών στο πλαίσιο της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας είναι δεδομένη και μάλιστα ραγδαία επιταχυνόμενη(Χαρδουβέλης G2008)⁷.

Οι στρατηγικές επέκτασης που συνήθως υιοθετούνται και εφαρμόζονται από τους μεγάλους επιχειρηματικούς ομίλους που επιθυμούν να διεθνοποιηθούν και να εισέλθουν στην Ελλάδα είναι: α) εξαγωγές (άμεσες και έμμεσες), β) συμφωνίες παραγωγής, γ) συμφωνίες παραχώρησης δικαιωμάτων εκμετάλλευσης, δ) συμφωνίες δικαιόχρησης ε) συμβόλαια διοίκησης στ) συμφωνίες κατασκευής έργων ζ) Ξένες άμεσες Επενδύσεις.

Η επιλογή μίας εκ των παραπάνω στρατηγικών διεθνοποίησης των επιχειρηματικών μονάδων προσδιορίζεται, εκτός των άλλων, και από την ανάγκη αυξημένης παρακολούθησης της επένδυσης καθώς και από αυξημένη επενδυτική εμπειρία. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι καθεμιά από τις παραπάνω στρατηγικές απαιτεί διαφορετικό βαθμό εμπειρίας και ελέγχου. Οι ξένες άμεσες επενδύσεις λόγω της υψηλού βαθμού δέσμευσης κεφαλαίων και της ανάγκης σημαντικής πληροφόρησης πριν την ενεργοποίησή τους, προαπαιτούν σημαντική επιχειρηματική γνώση και εμπειρία.

Η αναγνώριση του σημαντικού ρόλου των ροών ιδιωτικού κεφαλαίου

⁷ Χαρδουβέλης Γ.,(2008), Οι προοπτικές της ελληνικής οικονομίας και η δυνατότητα μεταρρύθμισης, Ανάκτηση στις 29-12-2008 από <http://www.economics.gr>

και ειδικότερα των Ξένων Άμεσων Επενδύσεων (ΞΑΕ) στην αναπτυξιακή διαδικασία μιας οικονομίας, έχει επηρεάσει τη στάση των περισσότερων χωρών για υιοθέτηση φιλελεύθερων πολιτικών προκειμένου αφενός να προσελκύσουν νέες επενδύσεις, αφετέρου να ενισχύουν την εξωστρέφεια των εγχώριων επιχειρήσεων. Αυτή η πολιτική συνδέεται με τις προσδοκίες για διάχυση πολλών πλεονεκτημάτων σε διάφορους τομείς της οικονομίας και της κοινωνίας, αφού συντελούν στην οικονομική ανάπτυξη, στην αύξηση της απασχόλησης, της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας μιας οικονομίας αλλά και διάχυσης τεχνογνωσίας και γνώσης, των εξαγωγών, των φορολογικών εσόδων, βελτίωση της εγχώριας επιχειρηματικότητας, μεταφορά των καινοτομιών και της νέας τεχνολογίας αλλά και μοντέλων διοίκησης, λογιστικών προτύπων και νομικής παράδοσης. Για κάθε χώρα και πολύ περισσότερο για την Ελλάδα που είναι μια μικρή χώρα και συνεπώς μια μικρή αγορά οι Ξένες άμεσες Επενδύσεις (ΞΑΕ) τόσο στο εσωτερικό (εισροές ΞΑΕ) όσο και στο εξωτερικό (εκροές ΞΑΕ) αποτελούν αποφασιστικό παράγοντα ανάπτυξης και προόδου της ελληνικής οικονομίας.

Οι βασικές στρατηγικές των ΞΑΕ στην Ελλάδα είναι ή Αναζήτηση και εκμετάλλευση νέων αγορών η επενδύουσα εταιρεία ενδιαφέρεται να αποκτήσει παρουσία στην αγορά ή και στις γειτονικές αυτής, επομένως το μέγεθος αυτών των αγορών παίζει καθοριστικό ρόλο. Αυτή είναι και η πλέον συνήθης στρατηγική, ή Βελτίωση της αποτελεσματικότητας της εταιρείας (efficiency-seeking): εν προκειμένο, βαρύνουσα σημασία έχει η ύπαρξη υποδομών (επικοινωνίες, συγκοινωνίες, τεχνολογία) ανεξαρτήτως του μεγέθους της αγοράς, ή Αξιοποίηση φυσικών πόρων (resource seeking): η σημασία των επενδύσεων αυτών έχει μειωθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια.

ή Επίτευξη στρατηγικών συμμαχιών (strategic asset-seeking): η αποτελεσματικότητα της εταιρείας μπορεί να ενισχυθεί και με την αξιοποίηση της τεχνογνωσίας και του δικτύου διανομής μιας εγχώριας εταιρείας, μέσω σύναψης συνεργασίας με αυτήν. Τα κριτήρια ανάληψης ΞΑΕ στην Ελλάδα είναι⁸:

1. Εξωστρέφεια εγχώριας οικονομίας
2. Πολιτική σταθερότητα. Είναι σημαντική για κάθε είδους επένδυση
3. Επενδυτικό περιβάλλον/επενδυτικά κίνητρα
4. Η διαμόρφωση φιλικού για τους επενδυτές περιβάλλοντος και αντίστοιχης κουλτούρας της εγχώριας κοινωνίας αλλά και η ύπαρξη τυχόν ευνοϊκού νομοθετικού πλαισίου
5. Απελευθέρωση αγορών, Η απελευθέρωση αγορών και κλάδων αυξάνει τις πιθανότητες και δυνατότητες συμμετοχής των ξένων επενδυτών σε αυτές με ελκυστικούς όρους και χωρίς παρεμβάσεις ή ιδιωτικοποιήσεις
6. Δίνουν τη δυνατότητα εξαγορών ή συμμετοχής στο μετοχικό κεφάλαιο μεγάλων εταιριών και οργανισμών υπό κρατικό έλεγχο που σε πολλές περιπτώσεις λειτουργούσαν μέχρι πρότινος μονοπωλιακά δραστηριοποιούμενες σε κρίσιμους κλάδους της οικονομίας (τηλεπικοινωνίες, τράπεζες, ενέργεια).
7. Η Γεωγραφική θέση της χώρας υποδοχής, Παίζει σημαντικό ρόλο το κατά πόσο δίνει τη δυνατότητα επέκτασης σε γειτονικές ελκυστικές αγορές
8. Το Ανθρώπινο δυναμικό Αφορά στην ποιότητα της εξειδίκευσης, της εκπαίδευσης και των γνώσεων του.

⁸ Σαλαβόπουλος Γ.,(2008), Οι επενδύσεις στην Ελλάδα, Υπουργείο Οικονομικών, σελ 24-28

9. Τα Κατάλληλα δίκτυα διανομής, Η εύκολη και γρήγορη διοχέτευση των προϊόντων στον καταναλωτή είναι πολύ σημαντική. Η δημιουργία νέων δικτύων συνεπάγεται επιπλέον κόστος

10. Η Απόδοση του κεφαλαίου. Η προσδοκώμενη απόδοση του κεφαλαίου που πρόκειται να επενδυθεί και το συνακόλουθο περιθώριο κέρδους είναι ένας ακόμη σημαντικός παράγοντας.

1.2.1. ΛΟΓΟΙ ΜΗ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

Όσον αφορά την Ελλάδα, η ελληνική Πολιτεία μεταπολεμικά προέβη στη θέσπιση αλληπάλληλων επενδυτικών νόμων, οι οποίοι ωστόσο δεν επέφεραν πάντα τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Ο πρώτος νόμος που θεσπίστηκε για την προσέλκυση ξένων άμεσων επενδύσεων ήταν το ΝΔ 2687/53 περί επενδύσεως και προστασίας κεφαλαίων εξωτερικού που ήταν και αυξημένης τυπικής ισχύος⁹.

Στη συνέχεια θεσπίστηκαν ο νόμος 4171/61 περί λήψεως γενικών μέτρων για την υποβοήθηση της αναπτύξεως της οικονομίας της χώρας και ο νόμος 4458/65 περί βιομηχανικών παροχών, οι αναγκαστικοί νόμοι 89/1967 και 378/1968, ο νόμος 1312/1972 προς ενίσχυση της περιφερειακής αναπτύξεως, το ΝΔ 1377/73 και το ΝΔ 1378/73 περί μέτρων ενισχύσεως της τουριστικής αναπτύξεως. Στη συνέχεια η ελληνική Πολιτεία προχώρησε στη θέσπιση του αναπτυξιακού νόμου 1262/82, ο οποίος αντικαταστάθηκε από τον νόμο 1892/90 και μετέπειτα από τον νόμο 2601/98 που ίσχυε μέχρι πρόσφατα μετά την αντικατάσταση του από τον τελευταίο επενδυτικό νόμο

⁹ Σαλαβόπουλος Γ.,(2008), Οι επενδύσεις στην Ελλάδα, Υπουργείο Οικονομικών, σελ 24-28

3299/2004.

Ο νόμος 3299/2004 περιλαμβάνει φορολογικές απαλλαγές, επιχορηγήσεις, επιδοτήσεις χρηματοδοτικών μισθώσεων καθώς και επιδοτήσεις του κόστους της δημιουργούμενης από το επενδυτικό σχέδιο απασχόλησης. Για τις νέες επενδύσεις προβλέπονται επιδοτήσεις για την δημιουργία επιχειρήσεων σε βιομηχανικές περιοχές αυξημένες κατά 5%- με ένα επιπρόσθετο 5% για το κόστος πρόσληψης νέου προσωπικού. Όσον αφορά τα είδη επενδύσεων ο νέος νόμος στοχεύει στην ενίσχυση της περιφερειακής ανάπτυξης, ενώ παράλληλα ενθαρρύνει τις επενδύσεις στους τομείς της έρευνας και τεχνολογίας. Σημαντικότερα επενδυτικά κίνητρα προβλέπονται στον τομέα τουρισμού και εμπορίου.

Παρά τα πλεονεκτήματα του, τώρα μελετάται η τροποποίηση του ανωτέρω ισχύοντος επενδυτικού νόμου, ο οποίος αναμένεται να προβλέπει μικρότερα ποσά ενισχύσεων από αυτά που ισχύουν σήμερα αλλά και απλούστευση διαδικασιών και αναμένεται να ισχύσει από 1/1/2010. Κανείς δεν αμφισβητεί τις καλές προθέσεις και τις προσπάθειες των εκάστοτε πολιτικών ηγεσιών για την καλλιέργηση ελκυστικού επενδυτικού περιβάλλοντος και τη θεσμοθέτηση επενδυτικών κινήτρων αλλά και την μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα των αναπτυξιακών νόμων των τελευταίων ετών σε σύγκριση με τους παλαιότερους, ωστόσο μέχρι σήμερα δεν έχουν υπάρξει εντυπωσιακά αποτελέσματα εξαιτίας και μόνο αυτών των νόμων. Είναι σαφές ότι το πρόβλημα της προσέλκυσης επενδύσεων δεν είναι θέμα μόνο θεσμικού πλαισίου, όπως αναλύθηκε ανωτέρω, αλλά είναι συνάρτηση

πολλών παραγόντων οι οποίοι αναλύθηκαν ανωτέρω¹⁰.

Ο δημόσιος τομέας έχει συγκριτικά μεγάλη συμμετοχή στην οικονομική ζωή της χώρας, με τις συνολικές δαπάνες της γενικής κυβέρνησης ως ποσοστό του ΑΕΠ να υπερβαίνουν το 48% το 2007. Το Ελληνικό Δημόσιο εξακολουθεί επίσης να διατηρεί τον έλεγχο σε κλάδους της οικονομίας στους οποίους η εμπειρία σε παγκόσμιο επίπεδο υποδεικνύει ότι δεν έχει δυνατότητα αποδοτικής λειτουργίας¹¹.

Μεγάλοι τομείς της οικονομικής δραστηριότητας στην Ελλάδα, όπως ο ενεργειακός, οι αεροπορικές και οι σιδηροδρομικές μεταφορές, οι ταχυδρομικές υπηρεσίες, οι αστικές συγκοινωνίες, η υγεία, η ανώτατη εκπαίδευση, ο πολιτισμός, η κοινωνική ασφάλιση, και τα μεγάλα έργα υποδομής εξακολουθούν να ελέγχονται από το κράτος και χωρίς σοβαρό ανταγωνισμό από τον ιδιωτικό τομέα.

Έτσι τα επίπεδα παραγωγικότητας και αποτελεσματικότητας που διαμορφώνει ο δημόσιος τομέας έχουν επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητα και του ιδιωτικού τομέα της χώρας γενικότερα.

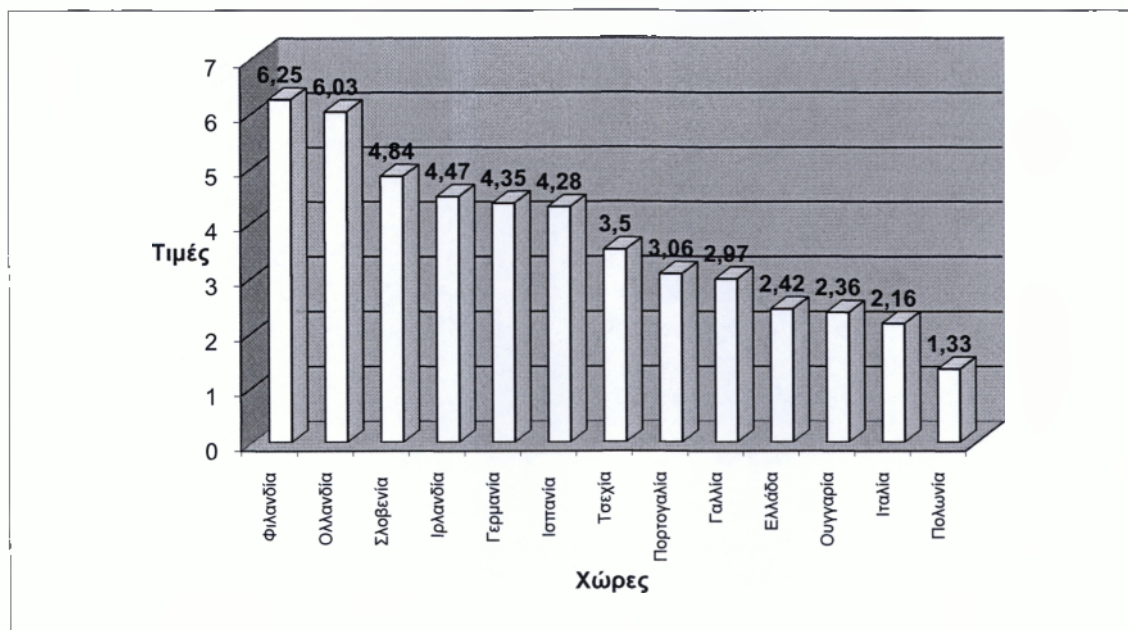
Γενικά η έλλειψη του ανταγωνισμού τόσο στην αγορά των υπηρεσιών, όσο και στην εσωτερική λειτουργία των δημοσίων οργανισμών, έχουν συντελέσει ώστε πολλές δημόσιες υπηρεσίες και οργανισμοί να λειτουργούν συχνά ως ομάδες πίεσης για διεκδίκηση αυξημένων απολαβών ή ως κέντρα απασχόλησης υπαλλήλων σε θέσεις που δεν είναι πια αναγκαίες, ενώ υστερούν σοβαρά από την άποψη της προσφοράς υπηρεσιών και διευκόλυνσης της λειτουργίας της οικονομίας και της κοινωνίας.

¹⁰ Πουλερές Γ.,(2008), Επενδύσεις στην Ελλάδα, <http://www.franchise.gr>

¹¹ Μηνούδης Μ(2004), Τέσσερις προτάσεις για την κεφαλαιαγορά, Εφημερίδα το Βήμα

Γενικά η οργανωτική δομή και η λειτουργία του δημόσιου τομέα στην Ελλάδα εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται από αναποτελεσματικότητα και σπατάλη πόρων. Παρά τις όποιες μεταρρυθμιστικές πρωτοβουλίες του παρελθόντος δεν έγινε δυνατός ο ουσιαστικός εκσυγχρονισμός του και η βελτίωση των οργανωτικών του δομών. Η διάρθρωσή του εξακολουθεί να είναι προβληματική, ενώ το στελεχιακό δυναμικό του δεν είναι κατάλληλα τοποθετημένο και δεν έχει τα αναγκαία κίνητρα για καλύτερη απόδοση όσον αφορά στην προσφορά υψηλής ποιότητας υπηρεσιών. Όμως, ενώ η αποτελεσματικότητα της Δημόσιας Διοίκησης είναι πολύ χαμηλή, το κόστος της τείνει να αυξάνεται διαρκώς ενώ οι πολίτες και οι επιχειρήσεις έχουν την αίσθηση της ανεπαρκούς απόδοσης και χαμηλής εξυπηρέτησης. Στο διάγραμμα 1-1 που ακολουθεί, παρουσιάζεται ο βαθμός ανεξαρτησίας του δημοσίου τομέα από τις πολιτικές παρεμβάσεις. Όπως μπορούμε να δούμε χώρες όπως η Φιλανδία και η Ολλανδία έχουν μεγάλη ανεξαρτησία, ενώ η Πολωνία και η Ιταλία έχουν την μικρότερη ανεξαρτησία και ακολουθεί η Ελλάδα.

Διάγραμμα 1-1 Βαθμός ανεξαρτησίας δημοσίου τομέα από πολιτικές παρεμβάσεις.

Πηγή : Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, 2007, "Regulatory Reform in Greece" Τράπεζα της Ελλάδος.

Η γραφειοκρατία αποτελεί πηγή μεγάλων καθυστερήσεων, κόστους και αβεβαιότητας για τις επιχειρήσεις. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του ΟΟΣΑ¹² (2008) το κόστος της γραφειοκρατίας στην Ελλάδα μπορεί να ευθύνεται για την απώλεια τουλάχιστον μιας εκατοστιαίας μονάδας ετησίως από τον ρυθμό ανάπτυξης της οικονομίας.

Όσον αφορά στα γραφειοκρατικά και άλλα εμπόδια για την ίδρυση μιας επιχείρησης, από την μελέτη της Παγκόσμιας Τράπεζας προκύπτουν τα

¹² Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, 2001, «Regulatory Reform in Greece», Τράπεζα της Ελλάδος.

ακόλουθα¹³:

- Αριθμός διαδικασιών: Στην Ελλάδα απαιτούνται 15 διαδικασίες, περισσότερες από κάθε άλλη χώρα που εξετάζεται. Σε ορισμένες χώρες εκτιμάται ότι δύο διαδικασίες είναι αρκετές για την ίδρυση μιας επιχείρησης. Οι χώρες του ΟΟΣΑ απαιτούν κατά μέσο όρο 6 διαδικασίες
- Χρόνος σε ημέρες: Η έναρξη της λειτουργίας μιας επιχείρησης απαιτεί προεργασία 2 ημερών μόνο στην Αυστραλία και 27 ημερών στις πλούσιες χώρες κατά μέσο όρο. Στην Ελλάδα απαιτούνται 38 μέρες.
- Κόστος: Το κόστος ίδρυσης μιας επιχείρησης στην Ελλάδα ανέρχεται στο 126% του κατά κεφαλήν εισοδήματος, ενώ σε ορισμένες χώρες το απαιτούμενο ελάχιστο καταβληθέν κεφάλαιο είναι μηδέν.

Ο προσδιορισμός των σημαντικότερων αιτιών της γραφειοκρατίας είναι:

- Όσο μεγαλύτερη είναι η παρέμβαση του κράτους στην οικονομία και στην κοινωνία τόσο περισσότερο τείνει να διογκώνεται και η γραφειοκρατία. Στην Ελλάδα, το κράτος τείνει να θεωρείται ως υπεύθυνο για ένα εξαιρετικά ευρύ φάσμα θεμάτων, και όχι μόνο για εκείνα που του αρμόζουν και σε σχέση με τα οποία μπορεί να αναλάβει αποτελεσματική δράση.
- Η Ελλάδα στηρίζεται στην ανάπτυξη του τουρισμού, πράγμα που συνεπάγεται μεγάλη ευαισθησία για την προστασία του περιβάλλοντος και την δυνατότητα ή σκοπιμότητα της εγκατάστασης παραγωγικών επιχειρήσεων σε πολλές περιοχές της χώρας. Επίσης σχεδόν η μισή έκταση της χώρας έχει χαρακτηριστεί για διάφορους λόγους ως παραμεθόρια περιοχή στην οποία

¹³ Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, 2001, "Regulatory Reform in Greece" Τράπεζα της Ελλάδος.

απαιτούνται πρόσθετες γραφειοκρατικές διαδικασίες για την λήψη αδειών εγκατάστασης.

- Ο κατακερματισμός της παραγωγής σε ΜΜΕ και ΠΜΕ συνεπάγεται αυξημένες ανάγκες σε γραφειοκρατία. Επίσης η σοβαρή έκταση της ατιμωρησίας από την μη εκπλήρωση των φορολογικών υποχρεώσεων των πολιτών έχει οδηγήσει στην συσσώρευση πολλών εκκρεμών φορολογικών υποθέσεων με το Δημόσιο.
- Σημειώνεται ότι η τοπική αυτοδιοίκηση, με τις αποφάσεις της και τις παρεμβάσεις της επηρεάζει σε σημαντικό βαθμό την επιχειρηματική δραστηριότητα. Από την μέχρι σήμερα εμπειρία προκύπτει ότι σε πολλές περιπτώσεις, η τοπική αυτοδιοίκηση προβάλλει αναίτια εμπόδια στην λειτουργία των επιχειρήσεων και επηρεάζει αρνητικά την ανταγωνιστικότητά τους.

Η Ελλάδα παρότι έχει κάνει σημαντικά βήματα τα τελευταία χρόνια προς τη σωστή κατεύθυνση, πρέπει και μπορεί να συμμετέχει περαιτέρω ανταγωνιστικά στην παγκόσμια οικονομία, υιοθετώντας μια επενδυτική πολιτική προσέλκυσης διεθνών επενδυτικών κεφαλαίων, εκμεταλλευόμενη τη θέση της ως μέλους της ΕΕ και ως περιφερειακής οικονομικής δύναμης της Νοτιοανατολικής Ευρώπης.

1.3. ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Γενικότερα η οικονομική θεωρία αναφέρει ότι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις παίζουν σημαίνοντα ρόλο στην οικονομία και συγκεκριμένα στο παράγοντα

απασχόληση. Ο ρόλος των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στο κομμάτι της απασχόλησης πηγάζει από την ανάγκη τους σε προσωπικό το οποίο θα παράγει διπλά από ότι το προσωπικό μιας μεγάλης επιχείρησης. Συγχρόνως οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις ανταποκρίνονται λόγω μεγέθους καλύτερα στο παραγωγικό κύκλο από ότι οι μεγάλες επιχειρήσεις οι οποίες λόγω μεγέθους δε παρουσιάζουν ευελιξία.

Στην Αμερική και στην Αγγλία οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις παίζουν σημαίνοντα ρόλο στη στήριξη της οικονομίας. Αν μελετήσουμε τώρα τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Ελλάδα θα διαπιστώσουμε τα ακόλουθα¹⁴:

1. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Ελλάδα είναι πολλές και ουσιαστικά στηρίζουν και την απασχόληση αλλά και οικονομικά το κράτος.
2. Για κάθε 1000 κατοίκους υπάρχουν 73 επιχειρήσεις. Ο αριθμός είναι υπερβολικός και δεν υπάρχει καλός κρατικός σχεδιασμός προκειμένου να υποστηριχτούν οι επίδοχοι επιχειρηματίες αλλά και να βοηθηθούν ώστε να δημιουργήσουν μια επικερδής μικρομεσαία επιχείρηση. Τα τελευταία χρόνια και λόγω των επιδοτήσεων από την Ευρωπαϊκή Ένωση, έχει γίνει μια προσπάθεια στήριξης σε επίπεδο τεχνογνωσίας των μικρομεσαίων επιχειρηματιών. Είναι βασικό για το ελληνικό κράτος να υποστηριχτούν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, μια και σε χώρα έχει το μεγαλύτερο ποσοστό από όλα τα μέλη της Ευρώπης.
3. Στην Ελλάδα η ανεργία καταπολεμάτε μόνο μέσω των μικρομεσαίων

¹⁴ Panagiotis Liargovas(2007), The White Paper on Growth, Competitiveness and Employment and Greek Small and Medium Sized Enterprises Small Business Economics 11: 201–214,

επιχειρήσεων. Αυτό σημαίνει ότι στη περίπτωση που δεν υπάρξει κρατική στήριξη και κλίσουν κάποιες από αυτές πολλοί άνθρωποι θα μείνουν άνεργοι και δε θα μπορούν να απορροφηθούν από άλλους φορείς.

4. Η μόνη υποστήριξη που γίνεται από το ελληνικό κράτος σε σχέση με τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, εστιάζεται στη τήρηση των εμπορικών βιβλίων. Συγκεκριμένα οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις απαλλάσσονται από τη τήρηση των προβλεπόμενων από την εμπορική νομοθεσία βιβλίων.

Προκειμένου να δείξουμε καλύτερα τη δυναμική των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην Ελλάδα, ώστε να γίνει πιο κατανοητό το πόσο σημαντική είναι η στήριξη τους από το ελληνικό κράτος παραθέτουμε το παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 1-1 Επιχειρήσεις στην Ελλάδα σύγκριση με Ε.Ε

	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ			ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ		
	ΑΞΙΑ	%	ΕΥ-27 ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ	ΑΞΙΑ	%	ΕΥ- 27ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ
ΜΙΚΡΕΣ	796.454	97.1%	91.8%	1.401.286	56.5%	29.6%
ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΕΣ	21.235	2.6%	6.9%	392.668	15.8%	20.6%

ΜΕΣΑΙΕΣ	2.496	0.3%	1.1.%	240.199	9.7%	16.8%
SMEs	820.185	99.9%	99.8%	2.034.153	82.0%	67.1%
ΜΕΓΑΛΕΣ	462	0.1%	0.2%	447.752	18.0%	32.9%

Πηγή: Eurostat SBS data base, 2007 and 2008 data.

1.4. ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Η επιχειρηματικότητα είναι παραγωγική και δημιουργεί πλούτο, θέσεις εργασίας και ευημερία στις κοινωνίες που την εκτιμούν και την αναγνωρίζουν¹⁵. Στην Ελλάδα, το «μικρόβιο» της επιχειρηματικότητας (το «δαιμόνιο» του Έλληνα) είναι αρκετά ανεπτυγμένο για τα διεθνή δεδομένα. Σύμφωνα με πρόσφατη σχετική έρευνα (Total Entrepreneurship Activity Index, Global Entrepreneurship Monitor, GEM) προκύπτουν τα ακόλουθα¹⁶:

Από τα ανωτέρω επιχειρηματικά εγχειρήματα στην Ελλάδα το 16,14% μπορεί να χαρακτηριστεί ως υψηλών δυνατοτήτων, που σημαίνει ότι συμβάλλουν στην επέκταση των αγορών, στη δημιουργία απασχόλησης, στην αύξηση του εξαγωγικού προσανατολισμού της χώρας κ.λ.π. και από αυτή την άποψη οι ελληνικές επιδόσεις συγκριτικά με άλλες χώρες είναι ικανοποιητικές (17^η θέση μεταξύ των 31 χωρών του δείγματος GEM).

Όμως η Ελλάδα φαίνεται να υστερεί συγκριτικά από την άποψη της εταιρικής επιχειρηματικότητας, δηλαδή από την άποψη του βαθμού στον

¹⁵ W.J. Baumol (1990), "Entrepreneurship : Productive, Unproductive and Destructive", *Journal of Political Economy* (98):893-921.

¹⁶ Ιωαννίδης Στ. (Οκτώβριος 2004), *Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα*, IOBE.

οποίο οι υφιστάμενες, παλαιότερες επιχειρήσεις –σε αντιδιαστολή με τις υπό εκκίνηση και εκείνες που δεν έχουν ακόμη κλείσει 42 μήνες ζωής –προωθούν καινοτομίες (33^η θέση μεταξύ 40 χωρών που καλύφθηκαν από τη σχετική έρευνα το 2002-2003). Αυτό συνδέεται με το γεγονός ότι η εταιρική επιχειρηματικότητα αποτελεί χαρακτηριστικό κυρίως των μεγάλων επιχειρήσεων, ενώ στη χώρα μας επικρατούν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Συγκριτικά, υψηλό κόστος της συνολικής επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα (περίπου 30%) χαρακτηρίζεται ως «επιχειρηματικότητα ανάγκης», και όχι ως «επιχειρηματικότητα ευκαιρίας». Αυτό μπορεί να επηρεάζει αρνητικά το συνολικό δημιουργικό αποτέλεσμα της επιχειρηματικότητας, με την έννοια ότι οι προοπτικές όσων επιχειρούν εξ ανάγκης μπορεί να είναι συγκριτικά περιορισμένες. Τέλος, η επιχειρηματική δραστηριότητα στην Ελλάδα αποδεικνύεται ότι αποτελεί σε μεγάλο βαθμό ατομική υπόθεση, με μέσο αριθμό ιδιοκτητών μίας νέας επιχείρησης 1,5 άτομα και μέσο αριθμό απασχολουμένων ανά επιχείρηση δύο (2) άτομα.

Η χρηματοδότηση των νέων επιχειρηματικών εγχειρημάτων το 2003 ανήλθε στα € 6 δις. (3,9% του ΑΕΠ), με το μεγαλύτερο μέρος των κεφαλαίων να προέρχεται από συσσωρευμένη αποταμίευση του ίδιου του επιχειρηματία και του στενού οικογενειακού του περιβάλλοντος. Η παρουσία χρηματοδοτικών οργανισμών (Κεφαλαίων Επιχειρηματικής Συμμετοχής ή *venture capital*) εξειδικευμένων στην παροχή κεφαλαίων σε ΜΜΕ και ΠΜΕ ήταν σχεδόν παντελής το 2007. Οι Έλληνες επιχειρηματίες είναι κυρίως άνδρες με υψηλό μορφωτικό επίπεδο που ήδη εργάζονται. Η γυναικεία επιχειρηματικότητα διαμορφώθηκε στο 40% του συνόλου το

2007(ΟΟΣΑ:2008)¹⁷. Η επιχειρηματική προσπάθεια εκκολάπτεται καλύτερα και αποδίδει περισσότερο όταν δραστηριοποιείται σε περιβάλλον που διαθέτει καλό χρηματοδοτικό σύστημα, έργα υποδομής, υπηρεσίες υποστήριξης, πρόσβαση σε ένα ικανό και συνεργάσιμο εργατικό δυναμικό και γραφειοκρατικό σύστημα, που να μην αποθαρρύνει τη δημιουργία ή ανάπτυξη των επιχειρήσεων. Από τις απόψεις αυτές οι συνθήκες που επικρατούν στη χώρα μας σε σύγκριση με άλλες χώρες υπολείπονται σε μεγάλο βαθμό του επιθυμητού.

Ειδικότερα, σε ό,τι αφορά στα διοικητικά-γραφειοκρατικά εμπόδια ως προς τη σύσταση νέων επιχειρήσεων η χώρα μας καταλαμβάνει την τελευταία θέση μεταξύ των 25 χωρών μελών της ΕΕ (WEF, 2008), ενώ σύμφωνα με τους δείκτες ευκολίας συστάσεως επιχειρήσεων και ευκολίας άσκησης επιχειρηματικής δραστηριότητας η χώρα μας καταλαμβάνει μια από τις τελευταίες θέσεις μεταξύ των 25 χωρών μελών της ΕΕ (IMD: WCY, 2008). Λίγο καλύτερη, αλλά όχι ικανοποιητική, είναι και η εικόνα που προκύπτει για τη χώρα μας σχετικά με δυνατότητα των ελληνικών επιχειρήσεων να προσαρμόζονται στις μεταβολές της αγοράς (IMD: WCY, 2004).

Τα αποτελέσματα των ανωτέρω ερευνών σχετικά με τα εμπόδια στην επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα φαίνεται να αντικρούονται σε σημαντικό βαθμό από σχετική μελέτη (ΟΟΣΑ,2008), στην οποία τα αποτελέσματα προκύπτουν από πραγματικές συγκριτικές μετρήσεις της σημασίας και του κόστους των γραφειοκρατικών εμποδίων και των ρυθμιστικών παρεμβάσεων στην ανταγωνιστικότητα και όχι μόνο απλές γνώμες εμπειρογνομώνων, όπως

¹⁷ ΟΟΣΑ(2008), Καινοτομικό Πλαίσιο-Πλαίσιο Εξέλιξης και στόχοι, ΕΛΚΕΠΑ, Αθήνα

συμβαίνει με τις προηγούμενες πηγές¹⁸. Σύμφωνα με τη μελέτη αυτή, σχετικά με το βαθμό επιβάρυνσης της διαδικασίας ίδρυσης μιας επιχείρησης με γραφειοκρατικά εμπόδια η συγκριτική θέση της χώρας μας ήταν ικανοποιητική και η πρόοδος που σημειώθηκε το 2008 έναντι του 2003 ήταν υπαρκτή. Είναι επίσης σημαντικό ότι, σύμφωνα με την ίδια μελέτη, η Ελλάδα δεν φαίνεται να καταλαμβάνει δυσμενή θέση μεταξύ των χωρών του ΟΟΣΑ αναφορικά με α) την «αδιαφάνεια των ρυθμιστικών και γραφειοκρατικών κανόνων που εμποδίζουν την επιχειρηματικότητα» και β) «το σύνολο των γραφειοκρατικών και ρυθμιστικών εμποδίων στην επιχειρηματικότητα». Συμπερασματικά, σημειώνεται ότι το πρόβλημα της Ελλάδος στον τομέα της επιχειρηματικότητας δεν είναι η δυσκολία ίδρυσης επιχειρήσεων, αλλά η σχετική αδυναμία που παρατηρείται στον τομέα της διαχρονικής ανάπτυξης της ελληνικής επιχείρησης και της μετάβασής της από την μικρή ή μικρομεσαία «οικογενειακή επιχείρηση» στην επιχείρηση με «επαγγελματικό management».

1.5. ΑΕΠ ΕΛΛΑΔΑΣ

Η οικονομία της Ελλάδος ανήκει στην κατηγορία των ανεπτυγμένων του κόσμου. Είναι μια μικρή αλλά ανοιχτή οικονομία με σχετικά χαμηλή βιομηχανική βάση. Το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (ΑΕΠ) της Ελλάδας σε τρέχουσες τιμές του 2007 ήταν 305,595 δισ. Δολάρια, ενώ το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Ελλάδας σε τρέχουσες τιμές 2007 33,004 δολάρια.

¹⁸ OECD.,(2008)“Product market regulation in OECD Countries: 1998 to 2003”. WP No 419, P. Conway,V. Janod and G. Nicoletti.

Η διάρθρωση του ελληνικού ΑΕΠ είναι λίγο ασυνήθιστη με τον γεωργικό τομέα να έχει δυσανάλογο βάρος, από τα μεγαλύτερα στον ανεπτυγμένο κόσμο. Αυτό το ποσοστό πέφτει κάθε χρόνο με την ανάπτυξη των υπηρεσιών και την στροφή των κατοίκων αγροτικών περιοχών προς πιο κερδοφόρες δραστηριότητες. Αυτή η διαδικασία είναι πιο αργή από όσο θα έπρεπε, κυρίως λόγω των αγροτικών επιδοτήσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συγκεκριμένα σε σχέση με τη διάρθρωση του ΑΕΠ έχουμε:

1. Γεωργία 6,8%
2. Βιομηχανία 22%
3. Υπηρεσίες 71,2%

Η ελληνική οικονομία αναπτύχθηκε ταχύτατα μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο πόλεμο και τον εμφύλιο. Η συνεχής σύγκλιση με τις ανεπτυγμένες δυτικές χώρες όμως διακόπηκε κατά το 1980 για να ξαναρχίσει κατά το 1995 περίπου. Στα γραφήματα δεξιά, υπάρχει μια ενδεικτική σύγκριση της ανάπτυξης στην Ελλάδα συγκρίνοντας με άλλες χώρες, με έτη βάσης το 1950 και 1980. Όπως είναι φτιαγμένα τα γραφήματα όταν η καμπύλη μιας χώρας είναι υψηλότερη από μιας άλλης πλουσιότερης, έχουμε σύγκλιση αλλιώς απόκλιση. Βλέπει κανείς ότι το από το 1965 περίπου η Ελλάδα ξεπερνάει ακόμα και την Γερμανία σε ταχύτητα ανόδου. Αντίθετα μετά το 1980 η Ελλάδα μένει τελευταία, πίσω και από τις αρκετά πιο πλούσιες ΗΠΑ. Η κατάσταση βελτιώνεται λίγο το 1989 και ακόμα περισσότερο το 95-96. Σήμερα το ελληνικό ΑΕΠ κατά κεφαλήν σε μονάδες αγοραστικής δύναμης βρίσκεται περίπου στο 98% του μέσου όρου της ΕΕ25 με ανοδικές τάσεις¹⁹.

¹⁹ Penn World Tables

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο ΟΙ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

2.1. ΤΟ ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΩΝ ΜΜΕ

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) είναι η βάση της οικονομίας. Χαρακτηριστικό είναι ότι οι ΜΜΕ είναι το 99% των μεταποιητικών επιχειρήσεων, απασχολούν το 60% των απασχολούμενων στην μεταποίηση και παίρνουν μέρος σε ποσοστό 40% στη συνολική προστιθέμενη αξία της μεταποίησης²⁰. Η Ελληνική οικονομία βασίζεται στις ΜΜΕ. Πιο συγκεκριμένα αναφέρουμε ότι δημιουργούν πολλές θέσεις εργασίας, βοηθούν στην ανάπτυξη της οικονομίας, ειδικά στην επαρχία, είναι πηγή καινοτομιών²¹ ενώ δίνουν πολλές λύσεις σε νέους ανθρώπους μέσω των επιδοτήσεων που λαμβάνουν από διάφορους φορείς, ενώ πολλές Ελληνικές ΜΜΕ πλέον έχουν ξεπεράσει τα στενά τοπικά όρια και απευθύνονται στις αγορές της Ε.Ε. εκμεταλλευόμενες τα πλεονεκτήματα που τους δίνει η Ε.Ε²².

Είναι αρκετά δύσκολο να οριστεί ο όρος μικρομεσαία επιχείρηση, δηλαδή τι είναι αυτό που διαχωρίζει τις μεγάλες από τις μεσαίες επιχειρήσεις στην Ελλάδα αλλά και παγκοσμίως. Με βάση αυτό ήταν δύσκολο να βρούμε και σε ποιες επιχειρήσεις θα μοιράσουμε τα ερωτηματολόγια.

Προκειμένου να ξεδιαλύνουμε τον όρο μικρομεσαία επιχείρηση στηριχτήκαμε σε συγκεκριμένες θεωρίες του management. Συγκεκριμένα με βάση το Βλάχο ενιαίος τύπος μικρομεσαίων επιχειρήσεων δεν υπάρχει. Το κυρίαρχο στοιχείο είναι ο ιδιοκτήτης – επιχειρηματίας που είναι και ο

²⁰ Δελτίο ΒΕΑ(2008), Τεύχος 7

²¹ Δελτίο ΒΕΑ(2008), Τεύχος 7

²² Καμπουρίδης,Γ. (2007) 'Η στρατηγική της ποιότητας και η Ελληνική μικρομεσαία επιχείρηση' Κλειδάριθμος, σελ. 20

μοναδικός ρυθμιστής της δραστηριότητάς τους. Ο Βλάχος επίσης σημειώνει ότι ο ορισμός των μικρομεσαίων επιχειρήσεων είναι προβληματικός διότι²³:

- Δεν υπάρχουν γενικά, κοινώς αποδεκτά χαρακτηριστικά
- Δύσκολος ο προσδιορισμός, εύκολη η αναγνώριση
- Πρέπει να υπάρχουν και ποσοτικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά

Ο Murphy λέει ότι μπορούμε να καθορίσουμε ότι ο όρος μικρή επιχείρηση χρησιμοποιείται με αναφορά σε τέσσερα καθοριστικά στοιχεία²⁴:

- Αριθμός εργαζομένων
- Μέγεθος κύκλου εργασιών
- Μεριδίο αγοράς
- Διεύθυνση και ιδιοκτησία με ανεξάρτητο και προσωπικό τρόπο.

Συνήθως οι περισσότεροι ορίζουν τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις λαμβάνοντας υπόψη τον αριθμό των εργαζομένων, δηλαδή μία επιχείρηση με λιγότερο από 250 εργαζομένους ορίζεται ως μικρομεσαία²⁵.

2.2. ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΩΝ ΜΙΚΡΩΝ ΚΑΙ ΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις λειτουργούν σε ένα μεταβαλλόμενο επιχειρησιακό περιβάλλον οικονομικό, κοινωνικό, τεχνολογικό, πολιτικό το οποίο ασκεί πάνω τους δυνάμεις τις οποίες μπορούν να αντιμετωπίσουν μόνο

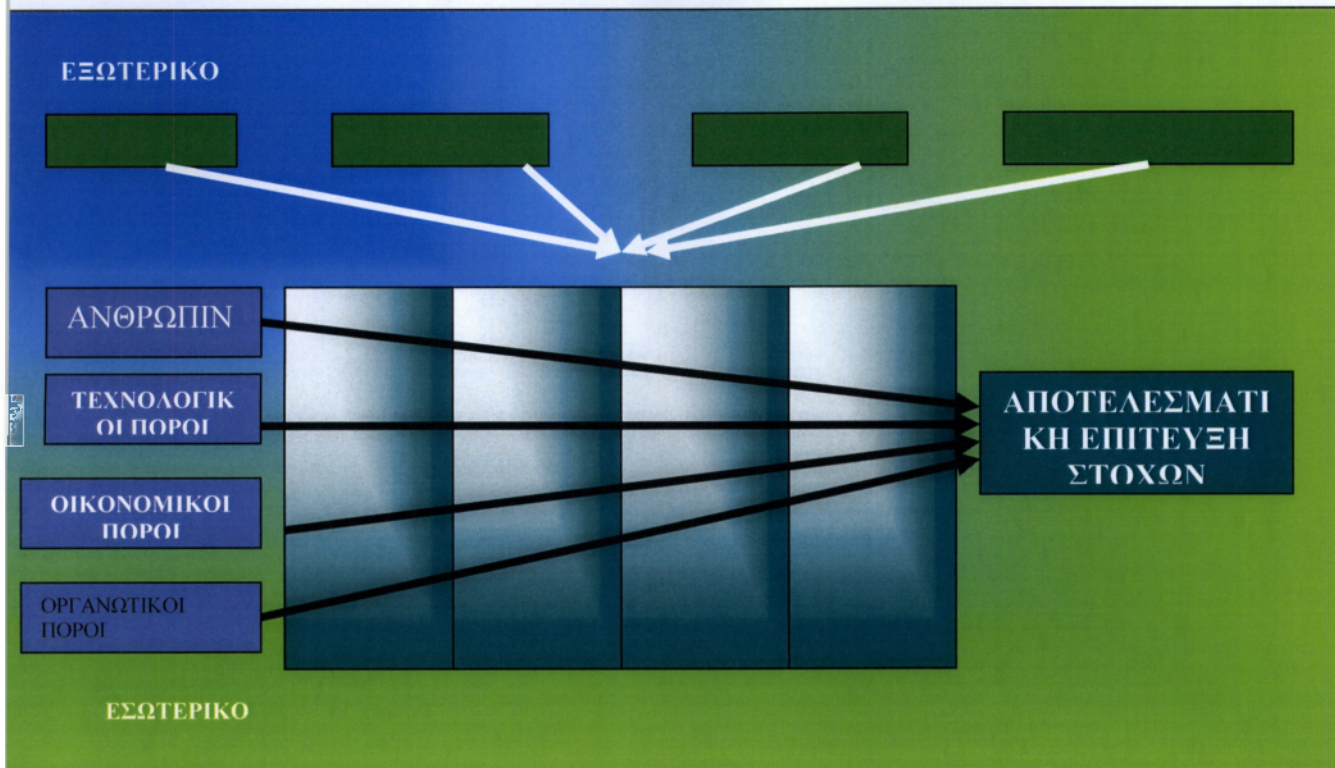
²³ Βλάχος(2003), Διοίκηση μικρομεσαίων επιχειρήσεων, Σταμούλης

²⁴ Murphy, M. (1996) 'Μάνατζμεντ μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων' Κλειδαριθμός

²⁵ Murphy, M. (1996) 'Μάνατζμεντ μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων' Κλειδαριθμός, σελ 23

μέσα, από ένα καλά οργανωμένο διοικητικό προσωπικό.

Σχήμα 2-1 Περιβάλλον ΜΜΕ επιχειρήσεων

Θα δώσουμε τώρα κάποια στοιχεία για κάθε τμήμα του εσωτερικού και του εξωτερικού περιβάλλοντος, προκειμένου να δούμε πως επηρεάζουν τις επιχειρήσεις. Σε σχέση με το πολιτικό περιβάλλον η γραφειοκρατία αποθαρρύνει τους επιχειρηματίες από το να πάρουν πρωτοβουλίες στο να πάρουν μέρος σε κοινοτικά προγράμματα και να πάρουν ρίσκα με το να προωθήσουν καινοτομίες ιδέες.

Ο Μουρλετίδης και ο Παπαθανασίου²⁶ αναφέρουν ότι ο επιχειρηματίας παίρνει αποφάσεις και αναλαμβάνει κινδύνους. Από την στιγμή όμως που

²⁶ Μπουρλετίδης Κ., Παθανασίου Σπ. 'Επιχειρηματικότητα με εναλλακτική επιλογή', Το χρήμα, Νοέμβριος 2006, σελ 70

υπάρχει τόση γραφειοκρατία είναι δύσκολο το να πάρει το ρίσκο και να χρησιμοποιήσει κάποιο κοινοτικό πρόγραμμα για να δημιουργήσει μία καινοτομία και να μπει και αυτός στην λεγόμενη κοινωνία γνώσης, δηλαδή να στηριχτεί σε νέες ιδέες παρά να κάνει ανακύκλωση παλαιών και δοκιμασμένων ιδεών.

Οι συγγραφείς αναφέρουν ότι αν δεν μειωθεί η γραφειοκρατία δεν θα γίνουν πολλά για να βοηθηθεί η επιχειρηματικότητα. Αναφέρεται ότι θα πρέπει να απλοποιηθούν οι διαδικασίες έναρξης επιχειρήσεων.'

Ένα άλλο θέμα που θίγεται είναι το νομικό πλαίσιο. Αναφέρεται από το Μουρλετίδη και το Παπαθανασίου (σελ.73) ότι η επιχειρηματική αποτυχία δεν πρέπει να αποτελεί 'Ποινικό αδίκημα'. Οι ίδιοι λένε ότι στην Ελλάδα οι συνέπειες από μία πτώχευση λειτουργούν αποθαρρυντικά για κάποιον ο οποίος σκέφτεται να ασχοληθεί με το 'επιχειρήν'.

Στο οικονομικό περιβάλλον οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις έχουν να αντιμετωπίσουν συντελεστές όπως: ο πληθωρισμός, η ανεργία, οι νομισματικές αλλαγές που επήλθαν μετά την είσοδο του Ευρώ, η παγκοσμιοποίηση που επηρέασε τη δυναμική των μικρών επιχειρήσεων αφού εισάγονται ειδικά από τριτοκοσμικές χώρες, προϊόντα σε πολύ χαμηλές τιμές που ο Έλληνας επιχειρηματίας δεν μπορεί να ανταγωνιστεί. Τέλος έχουμε ένα συνεχές μεταβαλλόμενο κοινωνικό περιβάλλον, με αλλαγές στο τρόπο ζωής, αλλά και στην γενικότερη συμπεριφορά του καταναλωτή.

Τέλος ένας επιπλέον λόγος που κάνει τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις να 'υποφέρουν' είναι η κακή τεχνολογική υποδομή. Στο εξωτερικό θεωρείται αυτονόητο να έχουν όλες οι επιχειρήσεις πρόσβαση στο δια-δίκτυο όπως και

οι δημόσιες υπηρεσίες να δίνονται μέσω του δια-δικτύου²⁷. Στην Ελλάδα οι επιδοτήσεις για το Ίντερνετ είναι δύσκολα αποκτήσιμες, και όσο για τις δημόσιες υπηρεσίες προσφάτως δόθηκε η δυνατότητα συναλλαγών από το Ίντερνετ.

Σε σχέση με το εσωτερικό περιβάλλον ο Παπαδάκης λέει για τη θεωρία πόρων – ικανοτήτων της επιχείρησης* ότι σε μία περίοδο που το εξωτερικό περιβάλλον των επιχειρήσεων μεταβάλλεται με ταχείς ρυθμούς, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε επιχείρησης (όπως οι πόροι και οι ικανότητες), συνθέτουν μία περισσότερο σταθερή βάση για το σχεδιασμό και την εφαρμογή της στρατηγικής.

Οι πόροι οδηγούν σε ικανότητες, που κάποιες από αυτές συνιστούν τις ικανότητες κορμού – που δεν μπορούν να μιμηθούν οι ανταγωνιστές – και από αυτές πηγάζει το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Η έλλειψη πόρων για μία μικρομεσαία επιχείρηση έχει μεγάλο αντίκτυπο για τις λειτουργίες της. Ο Κυριαζόπουλος αναφέρει ότι τα επιχειρηματικά προβλήματα είναι κοινά, είναι διοικητικά προβλήματα τα οποία αντιμετωπίζει κάθε επιχειρηματική μονάδα πλην όμως οι μικρομεσαίες είναι πιο ευαίσθητες στην αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων ή αλλιώς θα μπορούσε να λεχθεί ότι υπάρχουν προβλήματα τα οποία αντιμετωπίζουν οι μικρομεσαίες με σκεπτικισμό, μιας και είναι καθοριστικά για την όλη εξέλιξη της επιχειρηματικής μονάδας²⁸.

Ο κύριος περιορισμός είναι στους οικονομικούς πόρους. Από αυτόν εξαρτώνται και οι υπόλοιποι πόροι. Τα τελευταία χρόνια η μείωση των

²⁷ Savage. (2006) 'Management 5^{ης} γενιάς' Leader Books,pp. 140

* Παπαδάκης Β. (2007) 'Στρατηγική των επιχειρήσεων, Ελληνική και Διεθνής εμπειρία' Εκδόσεις Μπένοσ, σελ 71

²⁸ Κυριαζόπουλος,Π. (2008) 'Σύγχρονες μορφές διοίκησης μικρομεσαίων επιχειρήσεων', Σύγχρονη Εκδοτική,σελ 77

επιτοκίων από τα χρηματοοικονομικά ιδρύματα σε συνδυασμό με την εισαγωγή νέων προγραμμάτων από την Ευρωπαϊκή Ένωση έχουν κάνει πιο εύκολες τις συνθήκες για την χρηματοδότηση των νέων μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Με τους περιορισμένους πόρους, μία νέα μικρομεσαία επιχείρηση θα έχει προβλήματα σε πολλούς τομείς. Βέβαια αυτό εξαρτάται και σε ποιο τομέα κινείται. *Για παράδειγμα μία εταιρεία παροχής υπηρεσιών θα έχει πρόβλημα στο να βρει ικανό προσωπικό, μιας και δεν θα μπορεί να δώσει πολλά λεφτά για μεγάλους μισθούς ή για να εκπαιδεύσει το προσωπικό της. Από την άλλη μεριά μία εταιρία επεξεργασίας τροφίμων θα επηρεαστεί ως προς τις λειτουργίες της μιας και δεν θα μπορεί να πάρει ούτε ακριβά μηχανήματα ούτε και να δημιουργήσει καλές υποδομές για προγράμματα ελέγχου ποιότητας.*

Για να ανακεφαλαιώσουμε, το δυσλειτουργικό εξωτερικό περιβάλλον σε συνδυασμό με το περιορισμό των πόρων επηρεάζει όλες τις βασικές λειτουργίες μίας μικρομεσαίας επιχείρησης. Είναι πολύ σημαντικό για μία επιχείρηση να καταφέρει να βρει πόρους για να μπορέσει να έχει αποτελεσματικό μάνατζμεντ. Από την άλλη πράγμα που εξετάζουμε και στη συγκεκριμένη εργασία, είναι βασικό για μια επιχείρηση να εφαρμόζει σωστά τη διοίκηση των ανθρωπίνων πόρων, διότι μόνο μέσα από ένα καλά καταρτισμένο και εκπαιδευμένο προσωπικό μπορεί να αντιμετωπίσει τις εξωτερικές και εσωτερικές δυνάμεις που επηρεάζουν τη λειτουργία της.

2.3. ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΜΕ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η Ελλάδα βρίσκεται μπροστά και σε αριθμό μικρομεσαίων επιχειρήσεων σε σχέση με το σύνολο των χωρών της Ε.Ε αλλά και σε ρυθμό ανάπτυξης σε σχέση με το άνοιγμα νέων μικρομεσαίων επιχειρήσεων²⁹. Παρακάτω παραθέτουμε και κάποια επιπρόσθετα στοιχεία σε σχέση με το ρόλο των SME στην Ευρώπη αλλά και διεθνώς, τα οποία αποδεικνύουν τη σημασία και το ρόλο τους σε παγκόσμιο επίπεδο.

Πίνακας 2-1 : Αριθμός επιχειρήσεων κατά μέγεθος, EU-27, 2003-2008

Αριθμός 2003	Επιχειρήσεων	Αλλαγή 2003- 2008	Αριθμός Επιχειρήσεων 2008
SME	18,348,000	2,062,000	20,409,000
Μεγάλες	41,000	2,000	43,000
Σύνολο	18,389,000	2,063,000	20,452,000

Πηγή: EIM on the basis of EUROSTAT

²⁹ Acs, Zoltan J. and David B. Audretsch (eds.), (2007), Small Firms and Entrepreneurship: An East-West Perspective, Cambridge: Cambridge University Press.

Πίνακας 2-2 : Επιχειρήσεις σε Συνεργαζόμενες Χώρες

ΑΠΟΛΥΤΟ ΜΕΓΕΘΟΣ		micro	small	small medium- sized	SME	large	total
Ισλανδία	2004	21,700	900	100	22,700	100	22,800
Ελβετία	2004	260,000	30,000	5,000	294,000	1,000	295,000
Νορβηγία	2004	214,000	17,000	2,000	233,000	1,000	234,000
Λιχτεστάιν	2001	5,500	4,500	3,500	13,500	2,500	16,000
USA	2005	14,049,000	468,000	191,000	14,709,000	36,000	14,745,000
Ιαπωνία	2001	n/a	n/a	n/a	4,690,000	13,000	4,703,000
Σύνολο=10 0%							
Ισλανδία	2004	95	4	0	100	0	100
Ελβετία	2004	88	10	2	100	0	100
Νορβηγία	2004	92	7	1	100	0	100
Λιχτεστάιν	2001	34	28	22	84	16	100
USA	2005	95	3	1	100	0	100
Ιαπωνία	2001	n/a	n/a	n/a	100	0	100
EU-27	2007	92	7	1	100	0	100

Πηγή: EIM on the basis of EUROSTAT.

2.4. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΜΕ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ.

Μπορούμε να διακρίνουμε τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις ανάλογα με το αντικείμενο της δραστηριότητάς τους και τη νομική τους μορφή. Σύμφωνα με το αντικείμενο της δραστηριότητάς τους έχουμε 3 κατηγορίες μικρομεσαίων επιχειρήσεων:

1. Πρωτογενείς επιχειρήσεις: Σε αυτήν την κατηγορία ανήκουν επιχειρήσεις που ασχολούνται με την εκμετάλλευση του υπεδάφους, τη γεωργία, την αλιεία, την κτηνοτροφία και τη δασική εκμετάλλευση.
2. Δευτερογενείς επιχειρήσεις: Σε αυτή την κατηγορία έχουμε επιχειρήσεις που ασχολούνται με την μεταποίηση των προϊόντων του πρωτογενούς τομέα σε καταναλωτικά αγαθά. Είναι κυρίως βιοτεχνίες ή μικρομεσαίες βιομηχανίες.
3. Τριτογενείς επιχειρήσεις: Εδώ εμπίπτουν όσες επιχειρήσεις ασχολούνται με τη διάθεση των προϊόντων των παραπάνω κατηγοριών και την παροχή υπηρεσιών.

Οι επιχειρήσεις σύμφωνα με τη νομική μορφή που θα επιλέξουν χωρίζονται σε 2 μεγάλες κατηγορίες³⁰:

1. Ατομική επιχείρηση: Σε αυτή την κατηγορία ανήκουν οι επιχειρήσεις που ο φορέας είναι ένα άτομο και λειτουργεί με ίδια κεφάλαια.
2. Εταιρική επιχείρηση: Εδώ ανήκουν οι επιχειρήσεις που έχουν τη νομική

³⁰ Φλωρος Γ. Χρήστου(2003), Σύγχρονη Εκδοτική, Σύγχρονη Διοικητική σελ 35

μορφή εταιρείας, δηλαδή την ένωση 2 ή περισσότερων προσώπων με κοινό οικονομικό σκοπό. Σε αυτήν την κατηγορία υπάρχουν και περαιτέρω διαχωρισμοί, με βάση την προσωπική ευθύνη των εταίρων και με βάση την κεφαλαιακή συμμετοχή. Έτσι έχουμε τις προσωπικές και τις κεφαλαιουχικές επιχειρήσεις.

Προσωπικές εταιρίες: εδώ συναντάμε τις εξής μορφές:

- I. Ομόρρυθμη εταιρεία: Σύσταση ομόρρυθμης εταιρείας έχουμε όταν συνενώνονται 2 ή περισσότερα πρόσωπα με κοινό εμπορικό σκοπό. Η επωνυμία της εταιρείας μπορεί να είναι τα ονόματα όλων των συνεταίρων ή 2 εξ αυτών ή μόνο του ενός. Στις 2 τελευταίες περιπτώσεις συναντάμε την προσθήκη των λέξεων « και ΣΙΑ». Η Ο.Ε. απολαμβάνει τα πλεονεκτήματα των ατομικών επιχειρήσεων, ευθύνονται όμως οι εταίροι για τα χρέη της επιχείρησης στο όλον με την ατομική τους περιουσία.
- II. Ετερόρρυθμη επιχείρηση: Και σε αυτή τη μορφή έχουμε την ένωση 2 ή περισσότερων προσώπων με κοινό εμπορικό σκοπό. Σε αυτή τη μορφή έχουμε μικτό τύπο σε ότι αφορά την ευθύνη των εταίρων απέναντι στους πιστωτές. Ο ένας τουλάχιστον εταίρος είναι ομόρρυθμος. Ευθύνεται δηλαδή προσωπικά και απεριόριστα στο σύνολο της ατομικής του περιουσίας, ενώ οι υπόλοιποι είναι ετερόρρυθμοι, δηλαδή ευθύνονται μέχρι του ποσού της εισφοράς τους. Στην επωνυμία της επιχείρησης αναφέρεται υποχρεωτικά το όνομα του ενός από τους ομόρρυθμους εταίρους τουλάχιστον και τα ονόματα των ετερόρρυθμων εταίρων δηλώνονται με τη λέξη «και ΣΙΑ». Μεταβίβαση του εταιρικού μεριδίου από έναν εταίρο σε κάποιον άλλο γίνεται με την συναίνεση των υπολοίπων τόσο στην Ο.Ε. όσο και στην Ε.Ε.

III. Αφανής ή συμμετοχική εταιρεία: πρόκειται για επιχειρήσεις που αποτελούνται από 2 ή περισσότερα πρόσωπα, όπου το ένα ονομάζεται διαχειριστής και τα υπόλοιπα συμμετοχοί ή αφανείς. Το χαρακτηριστικό αυτής της μορφής είναι η αφάνεια εταιρικού δεσμού που συνδέει τους εταίρους και η μη ύπαρξη νομικής προσωπικότητας. Ο διαχειριστής εδώ συγκεντρώνει τα περιουσιακά στοιχεία που εισφέρουν οι εταίροι και συναλλάσσεται με τρίτους. Ο διαχειριστής είναι ομόρρυθμος εταίρος, ευθύνεται δηλαδή προσωπικά και απεριόριστα στο όλον της περιουσίας του απέναντι σε πιστωτές. Δεν υπάρχει εταιρική επωνυμία ούτε έδρα εταιρείας ούτε και υποχρεούται σε δημοσιότητα.

Στο Πίνακα 2-3 παραθέτουμε τους τομείς που μπορεί να δραστηριοποιείται μια SME's ανεξαρτήτου νομικής μορφής.

Πίνακας 2-3 Αριθμός μεσαίων και LSE εταιρειών ανά τομέα και βιομηχανία, EU-27, 2008

ΤΟΜΕΙΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ			ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΟ ΥΜΕΝΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚ ΟΥ
	SME's	LSE's	ΣΥΝΟΛΟ	
ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ	22,000	300	22,300	37
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ	2,357,0 00	19,000	2,376,000	15
ΕΝΕΡΓΕΙΑ	29,000	1,100	30,100	56

ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	2,914,0 00	2,500	2,916,500	5
<u>ΛΙΑΝΕΜΠΟΡΙΟ- ΧΟΝΔΡΕΜΠΟΡΙΟ</u>				
ΕΜΠΟΡΙΟ ΜΗΧΑΝΩΝ				
ΕΙΔΗ ΣΠΙΤΙΟΥ	6,491,0 00	6,600	6,497,600	5
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΑ	1,729,0 00	1,300	1,730,300	5
LOGISTIC ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ	1,243,0 00	3,500	1,246,500	10
<u>ΜΕΣΙΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ</u>				
ΓΕΝΙΚΑ	5,625,0 00	8,500	5,633,500	5
ΣΥΝΟΛΟ	20,409, 000	43,000	20,452,000	6

Πηγή: EIM on the basis of EUROSTAT.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο Ο ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΚΛΑΔΟΣ

3.1 ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Ο τουρισμός έκανε έντονα την εμφάνιση του κατά το δεύτερο μισό του εικοστού αιώνα και από τότε εμφάνισε με την πάροδο του χρόνου ένα διεθνές, σύνθετο και πολύπλευρο πρόσωπο, το οποίο προσλαμβάνει μαζικές διαστάσεις. Η Ελλάδα από τους προηγούμενους αιώνες αποτέλεσε ένα δημοφιλές τόπο προορισμού περιηγήσεων και ταξιδιών. Ειδικότερα στην Ελλάδα ο τουρισμός, ως ένα συγκροτημένο οικονομικό και κοινωνικό φαινόμενο, έκανε την εμφάνιση του την δεκαετία του '20³¹.

Η συνεχής αύξηση της τουριστικής κίνησης στην Ελλάδα και ο μαζικός χαρακτήρας που απέκτησε έκαναν την εμφάνιση τους για πρώτη φορά κατά τη πρώτη μεταπολεμική περίοδο. Την σημερινή εποχή πλέον ο τουρισμός αναγνωρίζεται ως μία προσοδοφόρα και ανταγωνιστική δραστηριότητα, η οποία όμως επηρεάζεται από ένα σύνθετο πλέγμα εθνικών και διεθνών παραγόντων, ιδιαίτερα ευαίσθητων στη διεθνή οικονομική και πολιτική συγκυρία.

Εκτιμάται ότι την σημερινή εποχή, ο τουρισμός συμβάλλει κατά 10% περίπου στο ΑΕΠ, περίπου 12% στην απασχόληση και περισσότερο από 7% στο κεφάλαιο της εθνικής οικονομίας. Παράλληλα συμβάλλει σημαντικά και στην ισομερή κατανομή του περιφερειακού εισοδήματος της χώρας³².

³¹ Ζαχαράτος Γ., 1998, «Τα προβλήματα και οι προοπτικές του τουρισμού στην Ελλάδα», Εκδόσεις Παπαζήση

³² Ζαχαράτος Γ., 1998, «Τα προβλήματα και οι προοπτικές του τουρισμού στην Ελλάδα», Εκδόσεις Παπαζήση

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού ο ελληνικός τουρισμός παρουσιάζει συνεχώς μακροχρόνια αυξητικές τάσεις και κατατάσσει την Ελλάδα, στην 15η θέση στον κόσμο και στην 10^η θέση μεταξύ των ευρωπαϊκών προορισμών³³.

Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία το 1961 η Ελλάδα διέθετε 11.873 καταλύματα με 30.834 δωμάτια και 57.022 κλίνες και οι αφίξεις που καταγράφηκαν τότε ήταν 494.191. Το τουριστικό συνάλλαγμα που εισπράχθηκε τότε στην Ελλάδα ήταν 62,5 εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ.

Αντίθετα το 1971 οι αφίξεις των αλλοδαπών τουριστών υπερτριπλασιάστηκαν, καταγράφοντας υψηλούς ρυθμούς αύξησης μετά το 1967. Τα τουριστικά καταλύματα σημείωσαν αύξηση άνω του 30% και ο αριθμός των κλινών έφθασε τις 134.706. Η μεγάλη αυτή αύξηση παρουσίασε και μεγάλη γεωγραφική διασπορά. Από την αρχή της δεκαετίας του '80 σημειώνεται μία μείωση των προηγούμενων ρυθμών, γεγονός που δεν επηρεάζει έντονα αφού από την δεκαετία του '70 οι τουρίστες είναι διπλάσιοι, ενώ οι εισπράξεις φθάνουν στα 1.881 εκατομμύρια δολάρια. Εκείνη την περίοδο επωφελούνται οι υψηλές κατηγορίες ξενοδοχειακών καταλυμάτων γεγονός που δίνει την ώθηση για μια ποιοτική βελτίωση της υποδομής του τουριστικού προϊόντος της χώρας.

Τη δεκαετία του '90 οι αφίξεις των αλλοδαπών έφθασαν τα 8.271.258 και οι εισπράξεις αντίστοιχα σε 2.566 εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ. Ωστόσο αυτό που παρατηρείται είναι μια σημαντική στασιμότητα στις διανυκτερεύσεις σε σχέση με την δεκαετία του '80 γεγονός από το οποίο οφείλεται στην μείωση της παραμονής των αλλοδαπών τουριστών.

³³ Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού, 2000

Τα τουριστικά καταλύματα φθάνουν στα 6.991 με 459.297 κλίνες δηλαδή παρουσιάζεται μια αύξηση της τάξεως του 64,25% με στασιμότητα των υψηλών κατηγοριών³⁴. Εκείνη την περίοδο οι τουριστικές τάσεις που παρατηρούνται είναι οι εξής:

α)Γεωγραφική κατανομή των αφίξεων-διανυκτερεύσεων σε όφελος των νομών που ανήκουν στα παράλια και στα νησιά.

β)Χρονική κατανομή των αφίξεων-διανυκτερεύσεων, κατά τους θερινούς τουριστικούς μήνες, παρά τις τάσεις διεύρυνσης της περιόδου αυτής, οι οποίες είναι έντονες κατά τα τελευταία χρόνια³⁵. Με την πάροδο του χρόνου ο τουρισμός αναπτύσσεται συνεχώς παρουσιάζοντας σημαντικές βελτιώσεις και αποκτώντας της κατάλληλες υποδομές. Ωστόσο απαιτούνται συνεχείς βελτιώσεις καθότι οι ανάγκες των καταναλωτών μεταβάλλονται συνεχώς και ο τουρισμός χρίζει υποστήριξης από την πολιτεία

3.2. ΜΜΕ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Για την Ελλάδα και ιδιαίτερα για την ελληνική οικονομία, ο τουρισμός αποτελεί έναν τομέα ζωτικής σημασίας ο οποίος αν οργανωθεί σωστά μπορεί να οδηγήσει την χώρα σε πολλά οφέλη και να βελτιώσει την οικονομική της κατάσταση. Ο ελληνικός τουρισμός αποτελεί ένα τομέα που συνεισφέρει πολλαπλά στην οικονομία σε εθνικό, περιφερειακό αλλά και τοπικό επίπεδο.

³⁴ Κατοχιανού Δ.,(2006),Οικονομική και χωροταξική ανάπτυξη του τουρισμού στην Ελλάδα: μια πρώτη εικόνα», στο «Σύγχρονα Θέματα: Τουρισμός, Κοινωνικές Ταυτότητες και Χώρος», Τεύχος 55

³⁵ Αυγερινού Σ., (2007), Χωρικές δυναμικές του Τουρισμού στην Ελλάδα 1961-1991», Πάντειο Πανεπιστήμιο

Ο πλούσιος εθνικός φυσικός και πολιτισμικός πλούτος, η ποικιλία, το ευχάριστο κλίμα και η φιλοξενία αποτελούν σημαντικά πλεονεκτήματα που εξηγούν εν μέρει την μέχρι τώρα τουριστική ανάπτυξη που έχει γνωρίσει η χώρα μας αλλά και προάγουν τα σημαντικά περιθώρια μεγαλύτερης ανάπτυξης του τουρισμού στη χώρα μας.

Όμως ορισμένες λανθασμένες κινήσεις που έγιναν κατά καιρούς στον προγραμματισμό και στην οργάνωση της τουριστικής βιομηχανίας, έκαναν τον τουρισμό να έχει χάσει τον δυναμισμό του και να εξελίσσεται χωρίς προοπτική και στρατηγικό όραμα.

Αυτό οφείλεται σε εξωτερικές συνθήκες, όπως για παράδειγμα πολιτικές και οικονομικές αναδιαρθρώσεις στην Ευρώπη και την Μεσόγειο που επηρέασαν τις διεθνείς τουριστικές ροές και αύξησαν τον ανταγωνισμό στην τουριστική βιομηχανία. Ο βασικότερος όμως λόγος ήταν οι εσωτερικές αδυναμίες και η αδράνεια που διαστρέβλωσαν την δομή του τουρισμού και τις τουριστικές επιχειρήσεις

Ο τουρισμός συνεπώς ήταν αναγκαίο να αποκτήσει ξανά την παλιά του αίγλη και να ενεργοποιήσει τον δυναμικό του ρόλο. Γι' αυτό πρωταρχικός στόχος είναι η ριζική αναδιάρθρωση και απελευθέρωση του τομέα έτσι ώστε να μεγιστοποιηθούν τα οικονομικά και πολιτιστικά οφέλη της Ελλάδος, γεγονός που θα συνέβαλλε στην τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη και θα αποτελέσει μοχλό ανάπτυξης.

Συνεπώς σημαντικό ρόλο στην περίπτωση αυτή θα πρέπει να παίζει το κράτος το οποίο θα πρέπει να υποστηρίξει με προσοχή τον κλάδο ώστε να γίνει περισσότερο ανταγωνιστικός, και ποιοτικός.

Οι τρόποι παρέμβασης του κράτους θα πρέπει να είναι ρεαλιστικοί, έχοντας πάντα υπόψη τις δυνατότητές του τομέα, τα προβλήματα του τουρισμού, τις διεθνείς προοπτικές και τις δυνατότητες των επιχειρήσεων.

Το κράτος εκτός από υποστηρικτής του κλάδου θα πρέπει να δρα και ως εγγυητής της ποιότητας για τους επισκέπτες αλλά και ως δημιουργός της υποδομής που απαιτείται. Συνεπώς το κράτος πρέπει να πάρει πρωτοβουλίες και να διευκολύνει την ανάπτυξη των πρωτοβουλιών του ιδιωτικού τομέα. Αυτό που θα πρέπει να γίνει είναι η χώρα να λάβει μια ολοκληρωμένη πολιτική για τον τουρισμό.

Βασικοί στόχοι για τον τουρισμό στους οποίους θα πρέπει να επικεντρωθεί το κράτος είναι:

- Η διεύρυνση της συμβολής του τουρισμού στην ελληνική οικονομία και στην ανάπτυξη αυτής
- Η ανάπτυξη και η προαγωγή του τουριστικού προϊόντος
- Η ενίσχυση της συμβολής του τουρισμού στην τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη

Ωστόσο, για να επιτευχθούν οι παραπάνω στόχοι θα πρέπει να ληφθούν ορισμένα μέτρα όπως για παράδειγμα: α) να αναβαθμιστούν οι τουριστικές υπηρεσίες μέσω της σωστής προβολής, οργάνωσης και ανάπτυξης των τουριστικών επιχειρήσεων, β) να βελτιωθούν οι τεχνικές υποδομές για τους τουριστικούς προορισμούς, γ) να οργανωθεί η τουριστική ανάπτυξη μέσω στρατηγικού σχεδιασμού σε τοπικό και σε περιφερειακό επίπεδο.

Προκειμένου να επιτευχθεί τελικά η ανάπτυξη του τουρισμού και να ενισχυθεί η εικόνα της ελληνικής οικονομίας θα πρέπει το κράτος να δώσει οικονομικά κίνητρα σε τουριστικές επιχειρήσεις και να ενισχύσει τις δραστηριότητες του εναλλακτικού τουρισμού προκειμένου να ενισχύσει το ενδιαφέρον των τουριστών.

Στο διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζονται τα έσοδα που πραγματοποίησε ο ελληνικός τουρισμός για την περίοδο 2000- 2008. Από τον πίνακα παρατηρούμε ότι τα έσοδα από τον τουρισμό παρουσιάζουν συνεχή αύξηση γεγονός που καταδεικνύει την σημαντική συμβολή του τουρισμού στην οικονομία.

Διάγραμμα 3-1 Έσοδα ελληνικού τουρισμού 2000- 2008

Πηγή: ΕΟΤ /ΕΣΥΕ 2008

3.3. ΟΡΓΑΝΟΓΡΑΜΜΑ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ – ΤΜΗΜΑΤΑ

ΠΕΡΙΓΡΑΦΕΣ ΘΕΣΕΩΝ

Η οικονομική θεωρία μέχρι και το 1970 υποστήριζε ότι η επιτυχία μιας επιχείρησης έχει να κάνει με το πόσο μεγάλη σε μέγεθος είναι. Το παραγωγικό μέγεθος και οι οικονομίες κλίμακας θεωρούνταν σημαντικά στοιχεία για την ανταγωνιστικότητα και την επιβίωση μιας επιχείρησης, προβλέποντας έτσι την επικράτηση των μεγάλων επιχειρήσεων και την εξαφάνιση των μικρομεσαίων.

Ωστόσο τα εμπειρικά όμως στοιχεία έδειχναν ότι τα οικονομικά αποτελέσματα δεν συμβαδίζουν με το μέγεθος των επιχειρήσεων. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις εμφάνισαν έναν δυναμικό χαρακτήρα και η παρουσία τους άγγιξε το 95% του συνόλου των επιχειρήσεων.

Παράλληλα οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις συνέβαλλαν σημαντικά στην αύξηση της απασχόλησης, στην βελτίωση της παραγωγικότητας και στην προώθηση της επιχειρηματικής καινοτομίας.

Η μικρομεσαία επιχείρηση δεν μπορεί να οριστεί μέσω της χρήσης μιας θεωρίας, αντίθετα η εκάστοτε επιχείρηση ορίζεται σε σχέση με τις συγκεκριμένες οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες κάθε χώρας και τις εφαρμοζόμενες πολιτικές. Επίσης σημαντικές διαφορές στους ορισμούς προκαλούνται από γεωγραφικές παραμέτρους και το μέγεθος των αγορών.

Για παράδειγμα στην Αμερική, ως μικρομεσαία επιχείρηση ορίζεται εκείνη η επιχείρηση η οποία απασχολεί λιγότερους από 500 εργαζόμενους, στην Ιαπωνία λιγότερους από 300, και στην Γερμανία, Γαλλία και Ιταλία λιγότερους από 200. Πολλοί επιστήμονες υποστηρίζουν ότι τα περισσότερα

χρησιμοποιούμενα ποσοτικά κριτήρια τα οποία βοηθούν στον ορισμό της μικρομεσαίας επιχείρησης είναι ο αριθμός των απασχολούμενων και ο κύκλος εργασιών. Η Ευρωπαϊκή Ένωση³⁶ δίνει έναν δικό της ορισμό για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, σύμφωνα με τον οποίο, ως μικρομεσαίες επιχειρήσεις ορίζονται εκείνες οι οποίες κατέχουν τις ακόλουθες ιδιότητες:

1. Απασχολούν μέχρι 250 άτομα κατά ανώτατο όριο
2. Έχουν ετήσιο κύκλο εργασιών μικρότερο των 40 εκατομμύρια €
3. Έχουν συνολικό ισολογισμό μικρότερο των 27 εκατομ. €
4. Στο κεφάλαιο συμμετέχουν εταιρίες με ποσοστό μεγαλύτερο του 25% αλλά μόνο αν πληρούν τα παραπάνω κριτήρια

Στην Ελλάδα, θεωρούνται ως μικρομεσαίες όσες επιχειρήσεις απασχολούν μέχρι 100 άτομα. Συνεπώς αν λάβει κάποιος υπόψη τον ανωτέρω ορισμό της Ε.Ε. μπορεί να συμπεράνει ότι στην Ελλάδα οι περισσότερες επιχειρήσεις ανήκουν στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις

Η Ελλάδα θα λέγαμε ότι είναι η χώρα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, αφού οι επιχειρήσεις λειτουργούν με προσωπικό μικρότερο των 10 ατόμων και απασχολούν περίπου 60% του εργατικού δυναμικού του δευτερογενή και τριτογενή τομέα. Συνεπώς οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις θα μπορούσαν να θεωρηθούν ο βασικός μοχλός ανάπτυξης και κινητικότητας της οικονομίας.

³⁶ Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αρ. L107/8, 30-4-96

3.3.1 ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

Ο διοικητικός σχεδιασμός στην Ελληνική μικρομεσαία επιχείρηση εμφανίζει τις εξής αδυναμίες³⁷:

1. Δεν έχει συγκεκριμένη δομή και τύπο.
2. Είναι σποραδικός και άτακτος χρονικά.
3. Συνήθως καταστρώνεται μετά από κάποια κρίση με σκοπό την αντιμετώπιση των προβλημάτων.
4. Έχει ελλείψεις και δεν προβλέπει εναλλακτικές λύσεις.
5. Δεν υπάρχει επαρκής πληροφόρηση

Οι λόγοι που προκαλούν αυτές τις αδυναμίες είναι οι εξής³⁸:

■ Η απασχόληση του ιδιοκτήτη με τα καθημερινά προβλήματα της επιχείρησης. Ο ιδιοκτήτης αναλώνει το χρόνο του και τον εαυτό του στην ενασχόληση με τα καθημερινά προβλήματα που αντιμετωπίζει η εταιρεία και αυτό έχει σαν συνέπεια ο σχεδιασμός να μένει πίσω αφού το παρόν της επιχείρησης το θεωρεί πιο σημαντικό από το μέλλον.

■ Η έλλειψη γνώσης και ο φόβος της αποτυχίας. Ο μικρός επιχειρηματίας δεν έχει τη γνώση για να καταστρώσει ένα σχέδιο δράσης τόσο μεσοπρόθεσμο όσο και μακροπρόθεσμο. Λόγω αυτού του γεγονότος φοβάται ότι αν σχεδιάσει κάτι δεν πρόκειται να επιτύχει.

■ Ο φόβος για τις δυσκολίες του καινούργιου. Ο επιχειρηματίας φοβάται να μπει στη διαδικασία για κάτι καινούργιο, ενώ μπορεί να συνεχίσει κάτι

³⁷ Bruno Dallago.,(2006), The Organisational and Productive Impact of the Economic System. The Case of SMEs, Small Business Economics 15: 303–319

³⁸ Bruno Dallago.,(2006), The Organisational and Productive Impact of the Economic System. The Case of SMEs, Small Business Economics 15: 303–319

που έχει ήδη συνεχίσει.

❑ Είναι καχύποπτος ως προς τους συμβούλους επιχειρήσεων. Δεν του αρέσει να ανακατεύονται άλλοι στη δουλειά του, παρόλο που αυτοί έχουν την τεχνογνωσία να τον βοηθήσουν.

Ο σχεδιασμός όμως είναι απαραίτητος για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις γιατί³⁹:

❑ Ο επιχειρηματίας αποκτά με το σχεδιασμό έναν οδηγό τόσο μακροπρόθεσμα όσο και βραχυπρόθεσμα.

❑ Έτσι μόνο έχει τη δυνατότητα να αξιοποιήσει τις πληροφορίες και τα στοιχεία του περιβάλλοντός του.

❑ Αποκτά ξεκάθαρους στόχους και μπορεί να αξιοποιήσει τα στελέχη γύρω του.

❑ Μέσω του σχεδιασμού μπορεί να γίνει πραγματική ανάλυση των πλεονεκτημάτων, των μειονεκτημάτων, των ευκαιριών και των απειλών.

Ο στρατηγικός σχεδιασμός μιας μικρομεσαίας επιχείρησης θα πρέπει να καθορίζει τους στόχους της, να σχεδιάζει τη πολιτική του μάρκετινγκ, να επιλέγει τα μέσα παραγωγής που θα χρησιμοποιήσει και τέλος να καθορίζει την οικονομική και χρηματοδοτική πολιτική.

Οι στρατηγικές των ιδιοκτητών των μικρομεσαίων επιχειρήσεων σχετίζονται με την απόδοση της αλλά και με την αβεβαιότητα που παρουσιάζει το περιβάλλον. Οι στρατηγικές σε μια μικρομεσαία επιχείρηση βασίζονται συνήθως στη προσωπική άποψη του ιδιοκτήτη τους και η

³⁹ Bauman, W. J. (2006), *Entrepreneurship, Management, and the Structure of Payoffs*, Cambridge, MA: The MIT Press.

αποτελεσματικότητα τους ορίζεται από τη τελική απόδοση της. Οι ιδιοκτήτες των μικρομεσαίων επιχειρήσεων όπου η απόδοση της είναι χαμηλή επιλέγουν να χρησιμοποιήσουν μια δραστική στρατηγική προκειμένου να βελτιώσουν την κατάσταση, όταν λέμε δραστική εννοούμε για παράδειγμα να προσπαθήσουν να παράγουν ένα νέο προϊόν, να βρουν μια νέα αγορά που θα τους φέρει μη αναμενόμενα κέρδη κ.λ.π. Από την άλλη οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις με σταθερή ή ανοδική απόδοση χρησιμοποιούν στρατηγικές διατήρησης. Οι στρατηγικές αυτές σχετίζονται με το περιβάλλον και κυρίως με την αβεβαιότητα που το χαρακτηρίζει. Όταν το περιβάλλον εξελίσσεται με γρήγορους ρυθμούς ή είναι αρκετά περίπλοκο συνήθως η δεύτερη στρατηγική χρησιμοποιείται, στη περίπτωση ενός σταθερού περιβάλλοντος οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν με λιγότερο ρίσκο ενεργητικές στρατηγικές⁴⁰.

Το μεγάλο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι το χρηματοοικονομικό τους μέγεθος. Αυτά που κυρίως κάνουν τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις ευάλωτες είναι:

1. Η αρνητική ταμειακή ροή.
2. Η κακή αντιμετώπιση των χρεών.
3. Η αργή ή και ακόμα η απουσία ανάπτυξης.
4. Η ανεπαρκής απογραφή ελέγχου.
5. Η κακή διαχείριση των χρημάτων.
6. Η υποκεφαλαιοποίηση.

⁴⁰ Marco van Gelderen(2005), Strategies, Uncertainty and Performance of Small Business Startups Free University Faculty of Economics

7. Ο κακός προγραμματισμός και τέλος

8. Τα προβληματικά τιμολόγια πληρωμών.

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις για να μπορέσουν να επιβιώσουν του ανταγωνισμού και να σημειώσουν κέρδη προσπαθούν:

- Να ανταποκρίνονται άμεσα στις ανάγκες των καταναλωτών.
- Να εφευρίσκουν νέες ιδέες. Οι εξελίξεις στην τεχνολογία και ευρύτερα δεν αφήνουν πολλά περιθώρια για κοινοτυπίες.
- Να δίνουν εναλλακτικές λύσεις στους πελάτες.
- Οι επιλογές να είναι απλές και κατανοητές.
- Εξυπηρέτηση. Αυτό που εκτιμούν πάνω από όλα είναι να είναι πληροφορημένοι, να αισθάνονται ασφαλή και να υπάρχει το αίσθημα της οικειότητας με τα προϊόντα.

Η οικονομική και κοινωνική σημασία των μικρομεσαίων μεγέθους επιχειρήσεων, είναι αναμφισβήτητη και συνοψίζεται στα παρακάτω ζητήματα:

1. **Αξιοποίηση επιχειρηματικών ταλέντων:** Κατά κανένα τρόπο δεν πρέπει να θεωρείται ως δεδομένο ότι καθένας που αποφασίζει ν' αναπτύξει επιχειρηματική δραστηριότητα είναι και ταλέντο, ή ότι η ανάπτυξη επιχειρηματικής δραστηριότητας είναι ο μόνος τρόπος για την αξιοποίηση ατόμων ταλαντούχων.

2. **Συμβολή στην πληρέστερη απασχόληση** των συντελεστών της παραγωγικής και κυρίως των φυσικών πόρων του εργατικού δυναμικού. Η συμβολή αυτή παίρνει ιδιαίτερη οικονομική και κοινωνική σημασία σε περιπτώσεις όπου οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις εγκαθίστανται σε περιοχές

γεωγραφικά απομακρυσμένες και αποκομμένες από τα μεγάλα κέντρα οικονομικής δραστηριότητας, οι οποίες δεν σπανίζουν στον Ελληνικό χώρο.

3. Πληρέστερη εξυπηρέτηση του καταναλωτικού κοινού: Η μικρομεσαία επιχείρηση διαθέτει, όπως επισημάναμε παραπάνω, ευελιξία στην επιλογή αλλά και στην αλλαγή του τόπου εγκατάστασης και δύναται ως εκ τούτου να ευρίσκεται πάντοτε πλησίον του καταναλωτικού της κοινού, προς το οποίο παρέχει άμεση εξυπηρέτηση. Ο επιχειρηματίας έρχεται σε προσωπική επαφή με το πελάτη. Έχει την ευκαιρία να διαγνώσει τις ιδιαίτερες προτιμήσεις του, να αναπτύξει δημόσιες σχέσεις σε άμεση διαφήμιση των προϊόντων του.

4. Άμεση εποπτεία του προσωπικού: Λόγω του μικρού αριθμού των απασχολούμενων στη μικρομεσαία επιχείρηση ατόμων, ο επιχειρηματίας έχει τη δυνατότητα άσκησης προσωπικής επίβλεψης και άμεσης παροχής οδηγιών, κατά τρόπον ώστε να αποφεύγονται τα σφάλματα και η σπατάλη χρόνου και υλικών. Επίσης παρέχεται η δυνατότητα ανάπτυξης σχέσεων αμοιβαίας εκτίμησης και εμπιστοσύνης μεταξύ επιχειρηματία και προσωπικού, γεγονός το οποίο συντελεί στη διατήρηση ευνοϊκού κλίματος για ειρηνική συνεργασία και αύξηση της απόδοσης. Ο ιδιοκτήτης της μεγάλης επιχείρησης στερείται κατά κανόνα, της δυνατότητας για άμεση προσωπική επικοινωνία με την πελατεία ή το προσωπικό.

5. Καινοτομίες: Ο διαχρονικός ρόλος της μικρομεσαίας επιχείρησης και του ιδιοκτήτη της στο τομέα των καινοτομιών, είναι κυριολεκτικά ουσιαστικός.

6. Δημιουργία θέσεων εργασίας: Η συντριπτική πλειοψηφία των Ελληνικών επιχειρήσεων είναι μικρομεσαίες. Εκτός από την περίπτωση των προβληματικών περιοχών στον οποίων την ανάπτυξη συμβάλει η

εγκατάσταση μικρομεσαίων επιχειρήσεων και για την οποία κάνουμε νύξη παραπάνω.

7. Διευκόλυνση των μεγάλων επιχειρήσεων: Σ πληθώρα περιπτώσεων, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις εξειδικεύονται στην παραγωγή αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών απαραίτητων για τη διεξαγωγή της παραγωγικής διαδικασίας των μεγάλων επιχειρήσεων.

Από την άλλη οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις έχουν τα ακόλουθα μειονεκτήματα⁴¹:

1. Σε πολλές περιπτώσεις υπάρχει έλλειψη διοικητικής ικανότητας εκ μέρους του επιχειρηματία. Αυτό το μειονέκτημα μπορεί να οδηγήσει μια μικρομεσαία επιχείρηση στην αποτυχία.
2. Η ενασχόληση με την καθημερινότητα από το μέρος του ιδιοκτήτη μπορεί να οδηγήσει σε μη αποτελεσματικό έλεγχο ο οποίος αποτελεί μειονέκτημα για τη μικρομεσαία επιχείρηση .
3. Το ενδιαφέρον για το κέρδος και όχι για τη πρόοδο αποτελεί βασικό μειονέκτημα για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.
4. Έλλειψη χρηματικών κεφαλαίων για περαιτέρω επένδυση.

⁴¹ Λιαρμακοπούλου Ι(2006), Κριτική της μεγιστοποίησης του κέρδους σα στόχου επιχειρηματικής συμπεριφοράς, Αθήνα σελ. 45-68

3.4. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΙΣ ΜΜΕ ΣΤΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις παρουσιάζουν σημαντικά πλεονεκτήματα αλλά και αδυναμίες. Παρακάτω παρουσιάζονται ορισμένα από αυτά:

1. Οι επιχειρήσεις αυτές χαρακτηρίζονται από χαμηλή παραγωγικότητα λόγω της μικρής χρήσης σύγχρονης τεχνολογίας, της ελλιπούς οργάνωσης παραγωγής και στη μη εφαρμογή σύγχρονων μεθόδων διοίκησης, διαχείρισης και μάρκετινγκ. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις δεν έχουν πάντα την δυνατότητα να δαπανήσουν κεφάλαια για την ανάπτυξη της τεχνολογίας τους και για την οργάνωση της διοίκησης τους λόγω του μικρού κύκλου εργασιών τους
2. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Ελλάδα αλλά και διεθνώς έχουν δυσκολίες πρόσβασης στο τραπεζικό σύστημα λόγω του υψηλότερου κινδύνου που τις χαρακτηρίζει, λόγω των ανεπαρκών εγγυήσεων αλλά και του οικογενειακού τους χαρακτήρα. Αυτό το γεγονός οφείλεται επίσης στον χαμηλό κύκλο εργασιών, από την στιγμή που η επιχείρηση δεν πραγματοποιεί πολλά κέρδη δεν μπορεί να εγγυηθεί και την αποπληρωμή του δανείου γεγονός που κάνει διστακτική την τράπεζα απέναντι της
3. Εκτός των παραπάνω οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις έχουν προβλήματα και στις κεφαλαιαγορές, με αποτέλεσμα να καταλήγουν σε βραχυπρόθεσμο δανεισμό και στις πιστώσεις των προμηθευτών για να καλύψουν τις αυξημένες ανάγκες τους για κεφάλαιο κίνησης.

4. Λίγες μόνο μικρομεσαίες επιχειρήσεις εφαρμόζουν την χρηματοδοτική μίσθωση, το factoring και το venture capital ως εναλλακτικές λύσεις εξεύρεσης κεφαλαίων. Συνεπώς, οι επιχειρήσεις αυτές έχουν μεγάλη δυσκολία στην ανάπτυξη επενδυτικών προγραμμάτων μεγάλης εμβέλειας.

Ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι ότι δεν χρησιμοποιούν στρατηγικό προγραμματισμό καθώς και στρατηγικές συμμαχίες, συστήματα ολικής ποιότητας παραγωγής, ανταγωνιστική σύγκριση, μέτρηση ικανοποίησης πελατών κ.λπ.

Υστερούν επίσης σε σχέση με τις μεγάλες επιχειρήσεις στο μάρκετινγκ, στην ανάπτυξη εξαγωγικής δραστηριότητας, σε έρευνα και ανάπτυξη, στην αποτελεσματική χρήση εξωτερικών πηγών πληροφόρησης, στην πρόσβαση στις πηγές παραγωγής πρώτων υλών και στις συνεργασίες. Έχουν υψηλά ποσοστά δημιουργίας νέων επιχειρήσεων, αλλά και υψηλά ποσοστά κλεισίματος ιδιαίτερα κατά τα πρώτα 3 με 5 έτη της ζωής τους.

Οστόσο οι λόγοι ύπαρξης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων αποτελούν και τα βασικά τους πλεονεκτήματα. Ειδικότερα η ευελιξία στην παραγωγή, η γρήγορη και εύκολη αφομοίωση της νέας τεχνολογίας και καινοτομίας, η προσαρμοστικότητα στις συνθήκες της αγοράς, η ευκολότερη κάλυψη των αναγκών των εξειδικευμένων αγορών, η ταχύτητα στη λήψη αποφάσεων, οι προσωπικές πελατειακές σχέσεις και η συμβολή τους στην ανάπτυξη και απασχόληση απομονωμένων περιοχών είναι μερικά από τα πλεονεκτήματα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων έναντι των μεγάλων.

Την σημερινή εποχή οι περισσότερες μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι δυναμικές και χαρακτηρίζονται από ικανοποιητική ρευστότητα η οποία στην πλειονότητα των επιχειρήσεων οφείλεται στον υψηλό χρόνο ανακύκλωσης των αποθεμάτων τους. Η κεφαλαιακή σύνθεση τους υποδηλώνει χαμηλό μακροπρόθεσμο δανεισμό και υψηλή επιβάρυνση με βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις όπως είναι τα τραπεζικά δάνεια και οι πιστώσεις προμηθευτών, τα οποία όμως δίνουν ικανοποιητικό δείκτη χρέους.

Σε σχέση με τις μεγάλες επιχειρήσεις του μεταποιητικού τομέα στην Ελλάδα, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις εμφανίζουν χαμηλότερη ρευστότητα, χαμηλότερη αποδοτικότητα, χαμηλότερη δανειακή επιβάρυνση και χαμηλότερο μακροπρόθεσμο δανεισμό.

Διαθέτουν όμως υψηλότερο βραχυπρόθεσμο δανεισμό έναντι των μεγάλων επιχειρήσεων και εξαιτίας της αδυναμίας πρόσβασης σε άλλες πηγές χρηματοδότησης αλλά και ελλειπούς εκπαίδευσης και ενημέρωσης σχετικά με εναλλακτικές μορφές χρηματοδότησης.

Η συμβολή των μικρομεσαίων επιχειρήσεων για την ελληνική οικονομία είναι ιδιαίτερα σημαντική. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις προκειμένου να γίνουν πιο ανταγωνιστικές θα πρέπει να ακολουθήσουν κάποιες στρατηγικές επιλογές. Θα πρέπει να επιδιώξουν την δημιουργία ενός πλαισίου ανάπτυξης, όπως ισχύει και σε άλλες χώρες της Ε.Ε..

Στο ειδικό αυτό πλαίσιο θα πρέπει να ληφθούν υπόψη παράγοντες όπως είναι οι ελλείψεις και οι δυσκολίες των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, η δημιουργία χρηματοδοτικού πλαισίου, η δημιουργία απαιτούμενων υποδομών, στήριξη των παραγόμενων προϊόντων, κατοχύρωση της

ποιότητας, υγιής ανταγωνισμός, δημιουργία συνεργασιών των επιχειρήσεων, προώθηση της δικτύωσής τους και του ηλεκτρονικού επιχειρείν.

Η εμπειρία και τα αποτελέσματα από την ένταξη της χώρας στην ΕΟΚ το 1980 έδειξαν ότι οι ελληνικές μικρομεσαίες επιχειρήσεις διαθέτουν έναν υψηλό βαθμό προσαρμοστικότητας, δυναμισμού και ευελιξίας, στοιχεία που οδηγούν σε αισιόδοξες προβλέψεις για την αντιμετώπιση των δυσχερειών και την εκμετάλλευση των ευκαιριών που προσφέρει η ενιαία ευρωπαϊκή και διεθνής αγορά⁴².

3.5. ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Εκτός από την σημαντική συμβολή του τουρισμού στην ελληνική οικονομία την οποία αναλύσαμε προηγουμένως, αξίζει να αναφέρουμε ότι ο τουρισμός έχει συμβάλλει σημαντικά και στην αύξηση του εθνικού εισοδήματος της χώρας, στην ενίσχυση της απασχόλησης και στην περιφερειακή ανάπτυξη.

Τα τελευταία χρόνια οι συναλλαγματικές εισπράξεις από τον τουριστικό τομέα έχουν αναδειχθεί σε πρώτη κατά σειρά σπουδαιότητας πηγή συναλλάγματος μεταξύ των άδηλων πόρων. Οι εισροές του τουριστικού συναλλάγματος καταγράφονται και παρακολουθούνται από την Τράπεζα της Ελλάδος ενώ η εξέλιξη του τουρισμού και η συμβολή του στο ισοζύγιο πληρωμών έχει αποτελέσει αντικείμενο πολλών μελετών.

⁴² Ζοπουνίδης, Κ., 2004, «Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις στην Ελλάδα: Γενικά χαρακτηριστικά και χρηματοοικονομικό προφίλ», Τμήμα Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης, Πολυτεχνείο Κρήτης

Αντίθετα η εκροή συναλλάγματος σαν άμεση συνέπεια της δαπάνης των αλλοδαπών τουριστών στην χώρα κατά το τμήμα που η δαπάνη αυτή αφορά εισαγόμενα αγαθά και υπηρεσίες δεν είναι δυνατό να καταγραφεί ούτε να παρακολουθηθεί στατιστικά.

Συνήθως η εξέλιξη των αφίξεων των τουριστών είναι που καθορίζουν και τις εισροές συναλλάγματος. Τα τελευταία χρόνια υποστηρίζεται ότι οι εισροές συναλλάγματος στον τουρισμό έχουν παρουσιάσει σημαντική αύξηση.

Ωστόσο ο εντοπισμός των συναλλαγματικών τουριστικών εισροών δεν είναι πάντα εύκολος και για αυτόν τον λόγο είναι αναγκαία η κατηγοριοποίηση του. Ειδικότερα αυτό που υποστηρίζεται είναι ότι οι τουριστικές εισροές θα πρέπει να διακρίνεται στις εξής κατηγορίες:

- ✓ Διανυκτέρευση πάσης φύσεως
- ✓ Διατροφή στα τουριστικά καταλύματα
- ✓ Διατροφή σε εστιατόρια
- ✓ Διασκέδαση
- ✓ Οργανωμένες εκδρομές
- ✓ Πληρωμές εισιτηρίων
- ✓ Αγορά ειδών λαϊκής τέχνης
- ✓ Ενοικιάσεις αυτοκινήτων

Αν λοιπόν ληφθούν σοβαρά υπόψη ο αριθμός των αγαθών και των υπηρεσιών που προσφέρονται στους τουρίστες, το γεγονός ότι πολλά αγαθά και υπηρεσίες προσφέρονται κατά τον ίδιο τρόπο τόσο στους αλλοδαπούς τουρίστες όσο και στους Έλληνες καταναλωτές, και το ότι ένα συγκεκριμένο

αγαθό μπορεί να παράγεται εγχώριος και ορισμένες ποσότητες αυτού μπορεί να εισάγονται, καθίσταται προφανές ότι η παραπάνω προσέγγιση προσδιορισμού των συναλλαγματικών εκροών απαιτεί την πραγματοποίηση ερευνών. Λαμβάνοντας υπόψη τις παραπάνω αδυναμίες έχει γίνει κοινά αποδεκτό ότι η τουριστική δαπάνη κατά την τελευταία δεκαετία κατανέμεται κατά προσέγγιση ως εξής:

Πίνακας 3-1 Τουριστική δαπάνη

Κατηγορίες Δαπάνης	%
Υπηρεσίες διαμονής	30%
Υπηρεσίες Αναψυχής και μεταφορών εσωτερικού	20%
Τρόφιμα - ποτά	30%
Αγορά λοιπών αγαθών	10%
Αγορά λοιπών υπηρεσιών	10%
Σύνολο	100 %

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Η παραπάνω ανάλυση είναι μια απάντηση στους προβληματισμούς για την καθαρή συμβολή του τουρισμού στο ισοζύγιο πληρωμών με δείκτες. Ο τουρισμός συμβάλλει πολλαπλά στην ανάπτυξη της Εθνικής Οικονομίας και γι' αυτό είναι αναγκαία η σωστή ανάπτυξη του.

Πράγματι ο τουρισμός συμβάλλει κατά ποσοστό άνω του 8% στην δημιουργία του ακαθάριστου Εγχωρίου Προϊόντος της χώρας, ποσοστό το οποίο είναι σημαντικά υψηλότερο από εκείνο πολλών βασικών κλάδων της Εθνικής οικονομίας.

Ο τουρισμός συμβάλλει στην ενίσχυση της απασχόλησης και βοηθά στην άμεση εργασία περί το 7,6% του συνολικά απασχολούμενου δυναμικού της χώρας. Τα παραπάνω ποσοστά είναι τα κατώτερα όρια που τείνουν να υποεκτιμήσουν την πραγματικότητα. Παράλληλα ο τουρισμός συμβάλλει ουσιαστικά στην περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας αφού μέσω αυτού συγκροτείται ο πληθυσμός στην περιφέρεια με την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας τόσο στις τουριστικές μονάδες όσο και στις λοιπές παραγωγικές και εμπορικές δραστηριότητες που συμπληρώνουν τον τουριστικό κλάδο.

Συνεπώς όταν τίθεται θέμα συμβολής τους τουρισμού στην οικονομία θα πρέπει εκτός από την σημαντική συμβολή του τουρισμού στο ισοζύγιο πληρωμών να κάνουμε λόγο και για την σημαντική συμβολή του τουρισμού στην γενικότερη ανάπτυξη της Εθνικής οικονομίας μέσω της απασχόλησης και της περιφερειακής ανάπτυξης⁴³.

⁴³ Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων, 1993, «Τουρισμός και ισοζύγιο πληρωμών», ΣΕΤΕ.

3.6. ΜΜΕ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Την σημερινή εποχή υποστηρίζεται ότι ο τουριστικός τομέας μπορεί να αναπτυχθεί ακόμα περισσότερο μόνο αν υιοθετηθούν οι διάφορες μορφές του εναλλακτικού τουρισμού. Ο μαζικός τουρισμός μέχρι σήμερα κατάφερε να επιβιώσει και να συμβάλλει σημαντικά στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας, ωστόσο οι νέες μορφές εναλλακτικού τουρισμού όπως είναι ο οικοτουρισμός, ο αγροτουρισμός κ.α. αποτελούν το μέλλον της τουριστικής αγοράς. Οι κατηγορίες του εναλλακτικού τουρισμού είναι οι εξής:

1. Φυσιολατρικός - οικολογικός τουρισμός: Τα βασικά χαρακτηριστικά αυτής της μορφής του τουρισμού είναι οι σπάνιοι βιότοποι και υδροβιότοποι, πανίδα και χλωρίδα και άλλα φυσικά αξιοθέατα και μνημεία. Ο οικοτουρισμός μπορεί να αναπτυχθεί μέσω 2 ενεργειών δηλαδή μέσω της εξερεύνησης πανίδας και χλωρίδας ή μέσα από ταξίδια και εκδρομές περιπέτειας. Στόχοι του είναι η ανάδειξη και η αξιοποίηση τους σε επιστημονική βάση, με απώτερο σκοπό την διατήρηση της οικολογικής ισορροπίας. Ο οικολογικός τουρισμός, στρέφεται αποκλειστικά και μόνο σε άτομα που λατρεύουν το περιβάλλον, την φύση και την παράδοση των τόπων. Επίσης μπορεί αν σχετίζεται και με ομάδες επιστημόνων που αναζητούν τον εμπλουτισμό των εμπειριών και των γνώσεων τους. Η τουριστική ανάπτυξη και σχεδιασμός των οικοτουριστικών περιοχών είναι αναγκαία ώστε να προσελκυστούν οι ομάδες ατόμων.

2. Αγροτουρισμός: Σχετίζεται με δραστηριότητες υπαίθριας αναψυχής και τουρισμού. Αναφέρεται σε κατηγορίες τουριστικών δραστηριοτήτων που εντάσσονται οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά στον αγροτικό χώρο και στην αγροτική ζωή. Αυτή η μορφή του τουρισμού συνδυάζει την παροχή καταλύματος με μικρές μονάδες παραγωγής ειδών λαϊκής τέχνης, οικοτεχνίας,

χειροτεχνίας, μονάδων άθλησης και σπορ. Σύμφωνα με τη διεθνή επιστημονική θεωρία και πρακτική, η προσφορά διακρίνεται σε δύο κατηγορίες: α) είναι προσανατολισμένη στους πόρους της περιοχής, δηλαδή βασίζεται στη γεωγραφική κατανομή και στις ιδιότητες των πόρων της περιοχής, και β) είναι προσανατολισμένη στον καταναλωτή-χρήστη, δηλαδή η σχετική υποδομή δημιουργείται και κατανέμεται στο χώρο σε άμεση συνάρτηση με τη ζήτηση και τις ανάγκες του επισκέπτη, όπως αυτές διαμορφώνονται στα πλαίσια λειτουργίας του αστικού χώρου.

3. Συνεδριακός και εκθεσιακός τουρισμός. Η μορφή αυτή του τουρισμού περιλαμβάνει την οργάνωση συνεδρίων και διεθνών εκθέσεων σε περιοχές που προσφέρουν και άλλες δυνατότητες. Στην Ελλάδα αν και οι δυνατότητες που διατίθενται για την ανάπτυξη του τουρισμού είναι πολύ μεγάλες, παρόλαυτα βρίσκεται στην τελευταία θέση στη διεθνή συνεδριακή πίτα από την άποψη του αριθμού συνεδρίων που φιλοξενεί ετήσια. Η εμπειρία έχει δείξει ότι όσες ελληνικές ξενοδοχειακές επιχειρήσεις επένδυσαν σε μεγάλα και σύγχρονα συνεδριακά κέντρα διαπίστωσαν ότι ο τζίρος των συνεδριακών πελατών τους ήταν διπλάσιος από αυτόν των υπολοίπων πηγών εσόδων και ότι παρά τη διεθνή ύφεση η ζήτηση για συνεδριακό τουρισμό αυξάνεται σε αντίθεση με το γενικό τουρισμό που μειώνεται.

4. Αθλητικός τουρισμός. Ο αθλητικός τουρισμός μπορεί να συνδυαστεί με αθλητικά γεγονότα, προπονήσεις ή και ατομικό αθλητισμό όπως ιστιοπλοΐα, ποδηλασία κ.α. Στην Ελλάδα η μορφή αυτή τουρισμού έχει μεγάλες δυνατότητες ανάπτυξης. Η πλειάδα των αθλητικών εγκαταστάσεων που δημιουργήθηκαν λόγω των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 θα αξιοποιηθούν στο πλαίσιο του αθλητικού τουρισμού καθώς οι ξένοι αθλητές και τα αθλητικά

σωματεία θα μπορούν να προετοιμάζονται για μεγάλα αθλητικά γεγονότα στη χώρα μας.

5. Θρησκευτικός τουρισμός. Αυτή η κατηγορία περιλαμβάνει εκκλησίες, μοναστήρια, πανηγύρεις. Ο θρησκευτικός τουρισμός στην χώρα μας βρίσκεται σε αρχικό στάδιο ανάπτυξης. Ωστόσο η Ελλάδα είναι ίσως μια από τις λίγες χώρες στον κόσμο που έχει τόσα πολλά μοναστήρια και εκκλησίες και μπορεί με ευκολία να αναπτύξει τη μορφή αυτή του τουρισμού. Τα ελληνικά μοναστήρια αποτελούν θαυμάσια τεκμήρια τέχνης και τεχνικής, χτισμένα από το 10ο αιώνα. Συνδυάζουν την ελληνική ορθόδοξη παράδοση με την εξέλιξη της αρχιτεκτονικής και της ζωγραφικής στον ελληνικό χώρο.

6. Πολιτιστικός τουρισμός. Η Ελλάδα έχει μια πολύ μεγάλη πολιτιστική κληρονομιά που αν την εκμεταλλευθεί κατάλληλα θα προσελκύσει ένα μεγάλο μέρος της παγκόσμιας τουριστικής κίνησης. Αυτή η κληρονομιά έχει να κάνει με παραδοσιακούς οικισμούς και ιστορικά κέντρα των πόλεων τα οποία αποτελούν βασικά στοιχεία της πολιτιστικής κληρονομιάς και φυσιογνωμίας της χώρας μας.

7. Οικοτουρισμός. Αυτή η κατηγορία συνδυάζει την τοπική οικονομική ανάπτυξη, διαφυλάσσει την ποιότητα του περιβάλλοντος και την ανάδειξη των φυσικών πλεονεκτημάτων και της ιστορίας μιας περιοχής⁴⁴.

⁴⁴ Παπατζάνης, Γ., 2005, «Εναλλακτικές μορφές τουρισμού», Ρέθυμνο Κρήτης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΝΟΜΟΥ ΚΥΚΛΑΔΩΝ

4.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΚΥΚΛΑΔΩΝ

Ο νομός Κυκλάδων είναι ένας από τους 51 νομούς της Ελλάδα και ανήκει στην περιφέρεια του Νοτίου Αιγαίου. Είναι νησιωτικός νομός και περιλαμβάνει τα νησιά του συμπλέγματος των Κυκλάδων. Πρωτεύουσα του νομού είναι η Ερμούπολη της Σύρου (Βλέπε Πίνακα 4.1).

Πίνακας 4-1 Στοιχεία Κυκλάδων

Γεωγραφικό διαμέρισμα	Νησιά Αιγαίου πελάγους
Περιφέρεια	Νότιο Αιγαίο
Πρωτεύουσα	Ερμούπολη
Πληθυσμός	112.615 κάτοικοι
Έκταση	2.572 km ²
Πυκνότητα πληθυσμού	43,8 κάτοικοι/km ²
Αριθμός επαρχιών:	
Αριθμός δήμων:	20 αναλυτικά
Αριθμός κοινοτήτων:	11 αναλυτικά

4.2 Η ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΜΜΕ ΣΤΙΣ ΚΥΚΛΑΔΕΣ

Σημαντικές δυνατότητες για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις του Νομού Κυκλάδων δημιουργούν οι σύγχρονες υποδομές του Επιμελητηρίου, σε τομείς στρατηγικούς για την οικονομία των νησιών, όπως ο Τουρισμός. Μέσα από την υλοποίηση του Επιχειρησιακού Σχεδίου του Επιμελητηρίου, όπως αυτό καθορίστηκε πριν από πέντε σχεδόν χρόνια, επιτυγχάνεται πλέον η πολύπλευρη υποστήριξη των ΜΜΕ με δράσεις σύγχρονες και καινοτόμες, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται:

1. Η λειτουργία τοπικών γραφείων του Επιμελητηρίου Κυκλάδων στα νησιά: Άνδρο, Τήνο, Νάξο, Πάρο, Σαντορίνη, Μήλο και Μύκονο. Οι επιχειρηματίες των νησιών μπορούν πλέον να απευθύνονται στα κατά τόπους γραφεία για την αποδοτικότερη εξυπηρέτησή τους, ενώ ο σύγχρονος εξοπλισμός τηλεδιάσκεψης που διαθέτουν τα γραφεία αυτά, επιτρέπει την - σε πραγματικό χρόνο - παρακολούθηση και συμμετοχή σε εκδηλώσεις, ομιλίες και εκπαιδευτικές παρουσιάσεις του Επιμελητηρίου.

2. Η πλήρης μετεξέλιξη του Επιμελητηρίου σε ένα σύγχρονο, ψηφιακό σημείο αναφοράς για όλες τις διοικητικές διαδικασίες που απασχολούν τις τοπικές ΜΜΕ αλλά και για κάθε θέμα επιχειρηματικού ενδιαφέροντος. Ειδικότερα, ολοκληρώθηκε η πλήρης ψηφιοποίηση του Μητρώου Επιχειρήσεων του Επιμελητηρίου αλλά και η δημιουργία ενός πελατοκεντρικού πληροφοριακού συστήματος, που επιτρέπει την αμεσότερη επικοινωνία των επιχειρηματιών με το συλλογικό τους φορέα για θέματα επιχειρηματικά, πληροφόρησης για προγράμματα χρηματοδοτήσεων, προσφορών & ζητήσεων προϊόντων και

υπηρεσιών στην Ελλάδα και το εξωτερικό, εκθέσεων και διεθνών εκδηλώσεων αλλά και την πλήρως αυτοματοποιημένη διεκπεραίωση πάσης φύσεως διοικητικών πράξεων με το Επιμελητήριο όπως ηλεκτρονική πληρωμή της συνδρομής, υποβολή αιτημάτων και ερωτημάτων, αίτηση έκδοσης πιστοποιητικού κτλ.

3.Η δημιουργία της κεντρικής Δικτυακής Πύλης του Επιμελητηρίου, με δύο βασικούς στόχους: Την έγκαιρη και έγκυρη πληροφόρηση των ΜΜΕ του Νομού για όλα τα θέματα που τις αφορούν και την αποδοτική διοικητική τους εξυπηρέτηση, και την αποτελεσματική προώθηση του Τουρισμού και των τουριστικών επιχειρήσεων του Νομού στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Ειδικότερα, η Δικτυακή Πύλη του Επιμελητηρίου αποτελεί μία από τις πλέον αξιόπιστες πηγές πληροφόρησης για το Νομό, στην οποία εκτός των γενικών πληροφοριών για τα νησιά των Κυκλάδων, προβάλλονται οι τουριστικές επιχειρήσεις - μέλη του Επιμελητηρίου, μέσα από δικές τους ιστοσελίδες, όπου μπορούν να παρουσιάζουν τις υπηρεσίες και τα προϊόντα τους, χωρίς καμία απολύτως χρέωση.

Σήμερα, έχουν δημιουργηθεί από το Επιμελητήριο και προβάλλονται περισσότερες από 3.000 δικτυακές παρουσίες επιχειρήσεων, η συντριπτική πλειοψηφία των οποίων δραστηριοποιούνται στον κλάδο του Τουρισμού. Για τις επιχειρήσεις αυτές πραγματοποιήθηκαν επισκέψεις πόρτα-πόρτα από στελέχη και συνεργάτες του Επιμελητηρίου Κυκλάδων, κατά τη διάρκεια μιας εντυπωσιακής προσπάθειας συλλογής και επικαιροποίησης υλικού (στοιχείων, ιδιαίτερων χαρακτηριστικών, παροχών προς τους πελάτες τους, φωτογραφικού υλικού κ.λπ.) σε 19 νησιά του Νομού.

Οι παρουσιάσεις αυτές, περιλαμβάνουν περισσότερες από 27.000 πρωτότυπες φωτογραφίες των επιχειρήσεων και των προϊόντων ή των τουριστικών υποδομών τους.

Παράλληλα, το Επιμελητήριο Κυκλάδων, χρησιμοποιώντας την εμπειρία του στις σύγχρονες ψηφιακές υπηρεσίες, ανέπτυξε μία νέα, πρωτοποριακή υπηρεσία GIS για την προβολή των τουριστικών επιχειρήσεων του κάθε νησιού. Η νέα υπηρεσία συνδυάζει την τεχνολογία των Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών (GIS) των νησιών, με την αποτύπωση των επιχειρήσεων στο χάρτη, την εύκολη και πλήρη κατατόπιση του επισκέπτη και την άμεση επικοινωνία με την κάθε επιχείρηση.

Όλες οι υπηρεσίες και όλο το περιεχόμενο παρέχονται πλήρως και στα Αγγλικά, γεγονός που συμβάλλει καταλυτικά στην προσέλκυση του ενδιαφέροντος δυνητικών επισκεπτών και ταξιδιωτών από όλο τον κόσμο. Τα αριθμητικά στοιχεία για την αξιοποίηση της Πύλης από τους επιχειρηματίες του Νομού αλλά και από τους επισκέπτες της από όλο τον κόσμο που ενδιαφέρονται για εύρεση τουριστικών υπηρεσιών στις Κυκλάδες είναι εντυπωσιακά:

1. Φιλοξενεί πάνω από 3.000 πλήρεις και δίγλωσσες εταιρικές ιστοσελίδες, με πρωτότυπο υλικό και δυνατότητα εντοπισμού της κάθε επιχείρησης με χρήση ψηφιακών γεωγραφικών χαρτών
2. Έχει δημοσιευμένα, περισσότερα από 3.000 άρθρα για τον επιχειρηματία και τον επισκέπτη των Κυκλάδων.
3. Η επισκεψιμότητά της συνεχώς αυξάνεται και εμφανίζεται στις υψηλότερες θέσεις στην κατάταξη των μεγαλύτερων μηχανών

αναζήτησης παγκοσμίως. Έχει 2.620 καταχωρημένες σελίδες στο Google.

4. Το ενδιαφέρον του χρήστη για το περιεχόμενο της Δικτυακής Πύλης αποτυπώνεται ξεκάθαρα καθώς επιτυγχάνεται υψηλός μέσος χρόνος παραμονής στο σύστημα.
5. Περίπου το 70% των χρηστών είναι επαναλαμβανόμενοι καθώς έχουν προσθέσει το [www. e-kyklades.gr](http://www.e-kyklades.gr) στις αγαπημένες τους ιστοσελίδες.
6. Περισσότεροι από 500 Κυκλαδικές επιχειρηματίες επισκέπτονται καθημερινά την Δικτυακή Πύλη για ενημέρωση, επικαιροποίηση της ιστοσελίδας τους, ή χρήση των ηλεκτρονικών υπηρεσιών του Επιμελητηρίου προς όφελός τους.

4.3. Η ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΜΜΕ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΚΥΚΛΑΔΩΝ- ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΕΣ

Με βάση τα στοιχεία της έρευνας πεδίου της ΠΑΕΠ που πραγματοποιήθηκε το 2003 σε αντιπροσωπευτικό δείγμα επιχειρήσεων όλης της χώρας, στο νομό Κυκλάδων, δραστηριοποιούνται 13.707 ιδιωτικές επιχειρήσεις.

Τα αποτελέσματα για το νομό Κυκλάδων προκύπτουν από 86 επιχειρήσεις. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας η συντριπτική πλειοψηφία των επιχειρήσεων (35,7%) απασχολεί έναν εργαζόμενο, εύρημα που χαρακτηρίζει και το σύνολο της χώρας. Οι περισσότερες επιχειρήσεις του νομού δραστηριοποιούνται στον κλάδο του «εμπορίου», αποτελούν ποσοστό 39%, το οποίο υπολείπεται του αντίστοιχου ποσοστού για το σύνολο της χώρας (40,5%). Ακολουθεί ο κλάδος των «ξενοδοχείων, εστιατορίων» με

ποσοστό 32,7%, υψηλότερο ποσοστό σε σχέση με το σύνολο της χώρας (13,6%) και ο κλάδος των «κατασκευών» με ποσοστό 12,9%, υψηλότερο ποσοστό σε σχέση με το σύνολο της χώρας (8,7%). Με μικρότερα ποσοστά εμφανίζονται οι κλάδοι των «μεταφορών» (8,8%) και των «μεταποιητικών βιομηχανιών» (6,6%). Η ανυπαρξία ιδιωτικών επιχειρήσεων στους κλάδους του πρωτογενή τομέα της οικονομίας («γεωργία», «αλιεία» «ορυχεία λατομεία»), της «παροχής ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, νερού» των «ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών», της «διαχείρισης ακίνητης περιουσίας, εκμισθώσεις, εμπορικές δραστηριότητες», της «εκπαίδευσης» της «υγείας» και των «άλλων δραστηριοτήτων παροχής υπηρεσιών υπέρ του κοινωνικού συνόλου και άλλων υπηρεσιών κοινωνικού ή ατομικού χαρακτήρα» στο σύνολο των επιχειρήσεων οφείλεται στο γεγονός ότι οι δραστηριότητες που εντάσσονται σε αυτούς τους κλάδους έχουν συχνότερα δημόσιο παρά ιδιωτικό χαρακτήρα και στο γεγονός ότι η δειγματοληψία και η έρευνα πραγματοποιήθηκε με βάση την έδρα και όχι τα υποκαταστήματα των επιχειρήσεων. Στον Πίνακα 4-2 παρουσιάζεται η κλαδική διάρθρωση των επιχειρήσεων του νομού Κυκλάδων.

Πίνακας 4-2 Κλαδική διάρθρωση των ιδιωτικών επιχειρήσεων του νομού Κυκλάδων

Κλάδοι οικονομικής δραστηριότητας	Αριθμός επιχειρήσεων	Ποσοστό
Μεταποιητικές βιομηχανίες	908	6,6%
Κατασκευές	1.769	12,9%
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή οχημάτων	5.343	39,0%
Ξενοδοχεία, εστιατόρια	4.482	32,7%
Μεταφορές, αποθήκευση, επικοινωνίες	1.205	8,8%
Σύνολο	13.707	100,0%

Πηγή: Έρευνα πεδίου ΠΑΕΠ 2003

Στο νομό Κυκλάδων στο σύνολο των 13.707 ιδιωτικών επιχειρήσεων, απασχολούνται 39.114 εργαζόμενοι εκ των οποίων 61,2% είναι άνδρες και 38,8% γυναίκες. Στον κλάδο των «ξενοδοχείων εστιατορίων» απασχολείται η πλειοψηφία των εργαζομένων του ιδιωτικού τομέα με ποσοστό 41,7% των εργαζομένων, στον κλάδο του «εμπορίου» εργάζεται το 31,2% των εργαζομένων και στον κλάδο των κατασκευών το 8,2% των εργαζομένων. Οι γυναίκες εργαζόμενες υπερεκπροσωπούνται στον κλάδο των «ξενοδοχείων, εστιατορίων» και στον κλάδο του «εμπορίου».

Στον Πίνακα 4-3 απεικονίζεται η διάρθρωση της απασχόλησης στο σύνολο των εργαζομένων κατά φύλο και κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας.

**Πίνακας 4-3 Διάρθρωση της απασχόλησης των ιδιωτικών επιχειρήσεων
στο νομό Κυκλάδων κατά φύλο και κλάδο οικονομικής δραστηριότητας**

Κλάδοι οικονομικής δραστηριότητας	Αριθμός εργαζομένων	Ποσοστό	Αριθμός αντρών εργαζομένων	Ποσοστό	Αριθμός γυναικών εργαζομένων	Ποσοστό
Μεταποιητικές βιομηχανίες	1.513	3,9%	1.038	4,3%	475	3,1%
Κατασκευές	5.895	15,1%	5.891	24,6%	4	0,0%
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή οχημάτων	12.194	31,2%	7.226	30,2%	4.969	32,7%
Ξενοδοχεία και εστιατόρια	16.291	41,7%	7.220	30,2%	9.071	59,8%
Μεταφορές, αποθήκευση, επικοινωνίες	3.221	8,2%	2.562	10,7%	658	4,3%
Σύνολο	39.114	100,0 %	23.937	100,0 %	15.177	100,0 %

Πηγή: Έρευνα πεδίου ΠΑΕΠ 2003

Στο επόμενο τμήμα παρουσιάζουμε συνοπτικά στοιχεία για τη ζήτηση ειδικοτήτων και δεξιοτήτων στο νομό Κυκλάδων στηριζόμενοι στην ανάλυση των στοιχείων της έρευνας πεδίου. Πρώτα παρουσιάζουμε τις κλαδικές εκτιμήσεις των επιχειρήσεων του νομού σχετικά με την εκτιμώμενη μεταβολή της απασχόλησης σε 3 έτη. Στη συνέχεια παρουσιάζουμε την επαγγελματική διάρθρωση της απασχόλησης το 2003 και την προσδοκώμενη επαγγελματική διάρθρωση της απασχόλησης το 2006 σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των υπευθύνων των επιχειρήσεων.

Για την παρουσίαση των κλαδικών εκτιμήσεων μεταβολής της απασχόλησης χρησιμοποιούνται δύο δείκτες οι οποίοι περιέχονται στον Πίνακα 3:

α) στην πέμπτη στήλη του πίνακα υπολογίζεται για κάθε κλάδο ο αριθμός των επιχειρήσεων οι οποίες αναμένουν αύξηση του προσωπικού σε 3 έτη μείον τις επιχειρήσεις που αναμένουν μείωση του προσωπικού τους το ίδιο διάστημα,

β) στην έκτη στήλη του πίνακα συγκρίνεται ο προηγούμενος δείκτης με τον αριθμό των επιχειρήσεων του κάθε κλάδου.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα των δεικτών αυτών, το σύνολο των επιχειρήσεων του νομού δεν χαρακτηρίζεται από αξιόλογο δυναμισμό συγκριτικά με το μέσο όρο του δυναμισμού των επιχειρήσεων στη χώρα. Στο νομό Κυκλάδων αναμένονται πολλές αναδιαρθρώσεις.

Οι αναδιαρθρώσεις αναμένονται ιδιαίτερα στους κλάδους του «εμπορίου» και των «ξενοδοχείων, εστιατορίων» που συγκεντρώνουν μεγάλο μέρος της απασχόλησης του νομού. Οι δύο αυτοί κλάδοι δεν χαρακτηρίζονται από δυναμισμό ανάλογο με το δυναμισμό που παρουσιάζουν στο σύνολο της

χώρας. Επίσης ο κλάδος της «μεταποίησης» χαρακτηρίζεται από στασιμότητα στο νομό Κυκλάδων ενώ χαρακτηρίζεται από δυναμισμό στο σύνολο της χώρας. Ο κλάδος των «μεταφορών» παρουσιάζει στο νομό την εικόνα που παρουσιάζει ο κλάδος αυτός και για το σύνολο της χώρας. Ο μόνος κλάδος οικονομικής δραστηριότητας που χαρακτηρίζεται από μεγαλύτερο δυναμισμό στις Κυκλάδες συγκριτικά με το σύνολο της χώρας είναι ο κλάδος των «κατασκευών».

**Πίνακας 4-4 Κατανομή των ιδιωτικών επιχειρήσεων του νομού
Κυκλάδων ανάλογα με την αναμενόμενη μεταβολή της απασχόλησης σε
τρία έτη κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας**

Κλάδος οικονομικής δραστηριότητας	Σύνολο επιχειρήσεων του κλάδου (A)	Αριθμός επιχειρήσεω ν που αναμένουν αύξηση του προσωπικο ύ (B)	Αριθμός επιχειρήσεω ν που αναμένουν μείωση του προσωπικο ύ (G)	$\Delta=B-G$	$\Delta/A*100$
Μεταποιητικές βιομηχανίες	908	0	0	0	0%
Κατασκευές	1769	294	0	294	16,6%
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή οχημάτων	5343	433	294	139	2,6%
Ξενοδοχεία, εστιατόρια	4482	4	357	-353	-7,9%
Μεταφορές, αποθήκευση, επικοινωνίες	1205	96	0	96	8,0%
Σύνολο	13707	827	651	176	1,3%

Πηγή: Έρευνα ΠΑΕΠ 2003

Οι εκτιμήσεις των υπευθύνων των επιχειρήσεων σχετικά με την επαγγελματική διάρθρωση της απασχόλησης το 2003 και την προσδοκώμενη επαγγελματική διάρθρωση το 2006 παρουσιάζεται στον Πίνακα 4-4. Στο σύνολο των επαγγελματικών ειδικοτήτων αναμένεται η (καθαρή) αύξηση της απασχόλησης κατά 1.492 θέσεις. Ο αριθμός των «προϊσταμένων μικρών επιχειρήσεων» αναμένεται, όπως και στο σύνολο της χώρας έτσι και στο νομό Κυκλάδων, να μειωθεί λόγω αναδιαρθρώσεων στις πολύ μικρές επιχειρήσεις, πολλές εκ των οποίων είναι μονοπρόσωπες επιχειρήσεις. Στα επαγγέλματα για τα οποία απαιτείται πτυχίο ΤΕΙ ή ΑΕΙ, δεν αναμένεται αλλαγή στον αριθμό θέσεων απασχόλησης.

Στην επαγγελματική κατηγορία των «υπαλλήλων γραφείου» αναμένεται αύξηση των θέσεων εργασίας κατά 17,6%. Στα «τεχνικά επαγγέλματα» αναμένεται δημιουργία πολλών θέσεων απασχόλησης κυρίως για τους «τεχνίτες ανέγερσης και αποπεράτωσης κτηρίων και άλλων δομικών έργων». Τα επαγγέλματα αυτά χαρακτηρίζονται από δυναμισμό λόγω της ανάπτυξης του κλάδου των «κατασκευών».

Στο επάγγελμα των «οδηγών μέσων μεταφοράς και χειρίστων κινητού εξοπλισμού» αναμένεται αύξηση των θέσεων εργασίας λόγω της ανάπτυξης του κλάδου των «μεταφορών». Τέλος στους «ανειδίκευτους εργάτες ορυχείων, κατασκευών, μεταποίησης» αναμένεται αύξηση της απασχόλησης. Η σημαντικότερη αύξηση των θέσεων εργασίας αναμένεται στα επαγγέλματα των «τεχνιτών ανέγερσης και αποπεράτωσης κτηρίων και άλλων δομικών έργων», «πωλητών», «ανειδίκευτων εργατών» και «οδηγών». Το συμπέρασμα αυτό επιβεβαιώνεται και από το συμπέρασμα για και το

δυναμισμό του κλάδου των «κατασκευών» και των «μεταφορών» στο νομό Κυκλάδων που αναφέρθηκε παραπάνω.

Πίνακας 4-5 Παρούσα και αναμενόμενη διάρθρωση της απασχόλησης στις ιδιωτικές επιχειρήσεις του νομού Κυκλάδων

Ειδικότητες	Αριθμός εργαζομένων ν το 2003	Προσδοκώμενος αριθμός εργαζομένων ν το 2006	Μεταβολή απασχόλησης 2006-2003
Διευθύνοντες και ανώτερα στελέχη μεγάλων επιχειρήσεων	346	346	0
Διευθύνοντες επιχειρηματίες και προϊστάμενοι μικρών επιχειρήσεων	13.792	13.200	-592
Αρχιτέκτονες, μηχανικοί	12	12	0
Λογιστές και άλλα στελέχη επιχειρήσεων	38	38	0
Τεχνολόγοι και τεχνικοί βοηθοί των επιστημών της φυσικής	233	233	0
Ειδικευμένοι επί των πωλήσεων, χρηματιστές, κτηματομεσίτες	391	391	0
Υπάλληλοι γραφείου	663	697	34
Υπάλληλοι εξυπηρέτησης πελατών	1.370	1.599	229
Απασχολούμενοι στην παροχή προσωπικών υπηρεσιών	7.247	6.848	-399

Πωλητές	2.609	2.999	391
Γεωργοί ειδικευμένοι κυρίως σε μία ετήσια καλλιέργεια	12	12	0
Τεχνίτες ανέγερσης και αποπεράτωσης κτηρίων και άλλων δομικών έργων	5.009	6.185	1.177
Χύτες μετάλλων, συγκολλητές, ελασματοουργοί, σιδηρουργοί	17	17	0
Μηχανικοί, εφαρμοστές και συντηρητές μηχανών	17	29	12
Τεχνίτες επεξεργασίας τροφίμων	692	692	0
Χειριστές μηχανών παραγωγής χημικών προϊόντων και προϊόντων	4	12	8
Χειριστές μηχανών παραγωγής κλωστοϋφαντουργικών, γούνινων	41	41	0
Οδηγοί μέσων μεταφοράς και χειριστές κινητού εξοπλισμού	2.623	2.888	265
Πλανόδιοι πωλητές, οικιακοί βοηθοί	2.725	2.793	68
Ανειδίκευτοι εργάτες ορυχείων, κατασκευών, μεταποίησης	1.277	1.576	298
Σύνολο	39.116	40.608	1.492

Πηγή: Έρευνα ΠΑΕΠ 2003

Στον Πίνακα 4-6 παρουσιάζεται η ύπαρξη κενών θέσεων στις επιχειρήσεις κατά επάγγελμα, κλάδο και διάστημα κατά το οποίο οι θέσεις παραμένουν κενές. Σύμφωνα με τα ευρήματα της έρευνας, ο αριθμός κενών θέσεων στις ιδιωτικές επιχειρήσεις του νομού Κυκλάδων είναι πολύ μικρός. Οι κενές θέσεις καταγράφονται μόνο στον κλάδο του «εμπορίου». Η ύπαρξη κενών θέσεων εργασίας στον κλάδο του «εμπορίου» και το μικρό διάστημα που παραμένουν κενές μπορεί να οφείλεται είτε στην έλλειψη πληροφόρησης σχετικά με αυτές τις θέσεις εργασίας, είτε στην αδυναμία εξεύρεσης συγκεκριμένων δεξιοτήτων, είτε στο ότι οι άνεργοι δεν ικανοποιούνται με τις προσφερόμενες μισθολογικές δυνατότητες και παραμένουν άνεργοι.

Πίνακας 4-6 Κενές θέσεις κατά επάγγελμα, κλάδο και διάρκεια ανεργίας

Επαγγελματική κατηγορία	Αριθμός κενών θέσεων	Κλάδος οικονομικής δραστηριότητας	Διάστημα κατά το οποίο οι περισσότερες θέσεις παραμένουν κενές
Τεχνίτες προετοιμασίας και ανέγερσης μεταλλικών δομικών	4	Εμπόριο	Μικρότερο των 6 μηνών
Οδηγοί φορτηγών και βαρέων φορτηγών	4	Εμπόριο	Μικρότερο των 6 μηνών
Σύνολο	8		

Πηγή: Έρευνα ΠΑΕΠ 2003

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, οι ελλείψεις που διαπιστώνονται σχετικά με τις δεξιότητες, τα προσόντα και τις ικανότητες από συγκεκριμένες επαγγελματικές κατηγορίες παρουσιάζονται παρακάτω. Στους «διευθύνοντες και τα ανώτερα στελέχη επιχειρήσεων» σημειώνονται ελλείψεις στη γνώση υπολογιστών για το 16,7% των εργαζομένων, ελλείψεις στη γνώση ξένων γλωσσών για το 17% των εργαζομένων ενώ για το 14,5% των εργαζομένων καταγράφεται η έλλειψη τυπικών προσόντων και για το 2,1% των εργαζομένων καταγράφονται δυσκολίες στην προφορική και γραπτή επικοινωνία. Για τα επαγγέλματα για τα οποία απαιτείται πτυχίο ΤΕΙ ή ΑΕΙ δεν παρατηρούνται σημαντικές ελλείψεις προσόντων και δεξιοτήτων.

Για τους «υπάλληλους γραφείου» το κυριότερο πρόβλημα που επισημαίνουν οι εργοδότες είναι η έλλειψη πτυχίου για το 7,5% των εργαζομένων. Για τα άτομα που είναι «απασχολούμενοι στην παροχή υπηρεσιών και πωλητές σε καταστήματα» το κυριότερο πρόβλημα που επισημαίνουν οι εργοδότες είναι οι ελλείψεις στη γνώση ξένων γλωσσών για το 19,8% των εργαζομένων, για το 13,1% των εργαζομένων η έλλειψη πτυχίου και για 12,1% η έλλειψη γνώσης υπολογιστών.

Για την επαγγελματική κατηγορία των «ειδικευμένων τεχνικών» καταγράφεται η έλλειψη πτυχίου για το 5,1% των εργαζομένων, η έλλειψη στην γνώση υπολογιστών, η έλλειψη στη γνώσης ξένων γλωσσών και τέλος η δυσκολία προφορικής και γραπτής επικοινωνίας. Πολλές ελλείψεις σημειώνονται από τους εκπροσώπους των επιχειρήσεων για τους «χειριστές σταθερών βιομηχανικών εγκαταστάσεων, μηχανημάτων». Τα κυριότερα προβλήματα που επισημαίνονται είναι η έλλειψη πτυχίου για το 22,2% των

εργαζομένων, η έλλειψη γνώσης υπολογιστών για το 22,3% των εργαζομένων και η έλλειψη γνώσης ξένων γλωσσών για το 22% των εργαζομένων.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα συμπεράσματα της ανάλυσης της ζήτησης ειδικοτήτων και δεξιοτήτων στο νομό Κυκλάδων είναι σχετικά ανησυχητικά για τις προοπτικές του νομού. Οι κλάδοι των «ξενοδοχείων, εστιατορίων» και του «εμπορίου» θα παρουσιάσουν σημαντικές αναδιαρθρώσεις. Οι μόνοι κλάδοι που παρουσιάζουν δυναμισμό είναι οι κλάδοι των «κατασκευών» και των «μεταφορών». Η ανάλυση των στοιχείων της παρούσας και προσδοκώμενης επαγγελματικής διάρθρωσης της απασχόλησης δείχνει ότι για το νομό Κυκλάδων μικρότερη αύξηση του αριθμού των αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης συγκριτικά με το σύνολο της χώρας.

Αυτό πιθανώς να οφείλεται στην έλλειψη κατάλληλων επενδύσεων σε επιχειρήσεις οι οποίες χρειάζονται επιστημονικό προσωπικό. Όσον αφορά στις ελλείψεις προσόντων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων για συγκεκριμένες επαγγελματικές κατηγορίες, τα αποτελέσματα της έρευνας μπορούν να αξιοποιηθούν στο σχεδιασμό κατάλληλων προγραμμάτων απόκτησης επαγγελματικής εμπειρίας και επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης για τις συγκεκριμένες επαγγελματικές κατηγορίες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. ΕΤΒΑ(2000),Κίνητρα για Επενδύσεις στην Ελλάδα, Αθήνα
2. OECD.,(2008)“Product market regulation in OECD Countries: 1998 to 2003”. WP No 419, P. Conway,V. Janod and G. Nicoletti.
3. Γεωργίου Σ.,(2008), Η ελληνική Οικονομία, Ανάκτηση στις 28-12-2008 από <http://www.franchise-net.gr>
4. Καζάκος Π.,(2008), Μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα 2000/07: Αποτίμηση και προοπτικές, Ανάκτηση στις 29-12-2008 από <http://www.economics.gr>
5. Μαντικίδης Ι.,(2009), Οι προβληματισμοί και οι φόβοι των ξένων για τα ομόλογα, τις μετοχές και το εταιρικό και οικονομικό σκηνικό της χώρας μας Στη 12η θέση της Ευρώπης η ελκυστικότητα της Ελλάδας, Ανάκτηση στις 11-1-2009 από <http://www.tovima.gr/default.asp?pid=2&ct=18&artid=250040>
6. Μηνούδης Μ(2004), Τέσσερις προτάσεις για την κεφαλαιαγορά, Εφημερίδα το Βήμα
7. ΟΟΣΑ(2008), Καινοτομικό Πλαίσιο-Πλαίσιο Εξέλιξης και στόχοι, ΕΛΚΕΠΑ, Αθήνα
8. Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, 2001, “Regulatory Reform in Greece” Τράπεζα της Ελλάδος.
9. Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, 2001, «Regulatory Reform in Greece”, Τράπεζα της Ελλάδος.
10. Παπαγεωργίου Π.,(2008), Οι ξένες επενδύσεις στην Ελλάδα Ανάκτηση στις 28-12-2008 από <http://www.franchise-net.gr>

11. Παπαδόπουλος Γ.,(2008), Η ελκυστικότητα της Ελληνικής Οικονομίας, ΙΟΒΕ, Ανάκτηση στις 26-12-2008 από <http://www.iove.gr>
12. Πουλερές Γ.,(2008), Επενδύσεις στην Ελλάδα, <http://www.franchise.gr>
13. Σαλαβόπουλος Γ.,(2008), Οι επενδύσεις στην Ελλάδα, Υπουργείο Οικονομικών, σελ 24-28
14. Σαλαβόπουλος Γ.,(2008), Οι επενδύσεις στην Ελλάδα, Υπουργείο Οικονομικών, σελ 24-28
15. Σπύρου Σ.,(2008), Εταιρίες που Επενδύουν στην Ελλάδα. Ανάκτηση στις 24-12-2009 από <http://e-net.gr>
16. Σπύρου Σ.,(2008), Εταιρίες που Επενδύουν στην Ελλάδα. Ανάκτηση στις 24-12-2009 από <http://e-net.gr>
17. Σπύρου Σ.,(2008), Εταιρίες που Επενδύουν στην Ελλάδα. Ανάκτηση στις 24-12-2009 από <http://e-net.gr>
18. Χαρδουβέλης Γ.,(2008), Οι προοπτικές της ελληνικής οικονομίας και η δυνατότητα μεταρρύθμισης, Ανάκτηση στις 29-12-2008 από <http://www.economics.gr>